

РІК XIX. ДЖЕРЗИ СІТІ, Н. ДЖ. ЧЕТВЕР, 30 ПАДОЛИСТА 1911. ЧИСЛО 48.

VOL. XIX. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, NOVEMBER 30, 1911. No. 48.

Повідомлене.

Отсим повідомляю Шан. П. Т. Публіку, що з незалежних від мене причин я був приневолений уступити зі становища відповідального редактора „Свободи“. Отсе число є вже останнє, яке я підписую і за яке відповідаю.

З високим поважанем
Осип Стеткевич.

Звіт

з річного засідання Головного Уряду Р. Н. Союзу, відбувшогося в Джерзі Сіті, Н. Дж. на днях 5., 6., 7., і 8. вересня 1911-го року.

(Кінець).

По зложенню справоздання п. О. Стеткевичем мала наступити дискусія над тим справозданем. Позаяк була вже спізнена пора, тому засідання перервано і відложено його до попудня.

По полудни, по звичайних вступних формальностях, вивязала ся довша дискусія над справозданем п. О. Стеткевича. Сю дискусію на внесенє п. Дм. Капітули замкнуто, а на внесенє п. С. Ядловського ухвалено одноголосно, прийняти до відома справозданє відповідального редактора руської „Свободи“, п. О. Стеткевича. На додаткове внесенє в тій справі о. Валентина Балого ухвалено уділити редакторови, п. О. Стеткевичови вотум довіри.

З герчи, як слідує точка порядку денного, наступило справозданє редактора словенської „Свободи“, п. А. Гелі. Він говорив:

„Моє справозданє буде коротше від справоздання мого попередника, п. О. Стеткевича, позаяк я мав менше клопотів з редагуванем слов. „Свободи“, як се діялось з редагуванем руської „Свободи“. Я обмежусь лиш на кількох точках і так: 1) „Свобода“ словенська друкує ся під пору в 2700 примірників; 2) згідно з ухвалою гол. XI. Конвенції Р. Н. С. старав ся я поступено уживати в тій часописи як найменше словенських слів, а натомість вводити чисто руський язык; 3) слов. „Свобода“ не мала найменшої потреби поміщати статі „Хай буде мир“, позаяк вона не поміщувала попереджаючих сей поклик статей, та стояла зовсім осторонь від полеміки між кругами духовними а руською „Свободою“. Чи моє поступованє було добре чи ні, се подаю під розвагу і осуд гол. Уряду Р. Н. Союзу“.

На внесенє п. Ядловського, щоби справозданє п. А. Гелі припало до відома, як воно було прочитане, згодже-но ся одноголосно.

Внесенє о. В. Балого, щоби п. А. Гелі признати вотум повного довіри, прийнято одноголосно.

З черги наступила дальша точка порядку денного, а іменно внесенє для добра організації. Перший забрав слово фінансовий секретар, п. С. Ядловський і поставив внесок, аби річне засіданє головного відділу Р. Н. Союзу дозволило,

щоб розмет стяганий з відділів, можна було зараховувати і вписувати за кожний біжучий місяць, а не за минувший місяць, як се практикує ся до сеї пори. По довшій дебаті в тій справі, та коли п. Ядловський навів достаточні причини, ухвалено сей внесок одноголосно.

Внесенє п. А. Гелі, щоб дати відфотографувати власний дім Р. Н. Союзу та щоб усі присутні на тім засіданню головні урядники Р. Н. Союзу рівнож дали відфотографувати ся, та щоб обі сї фотографії поміщено в календарі Р. Н. Союзу на 1912-ий рік, одноголосно ухвалено.

На внесенє п. С. Ядловського, головний уряд припоручив головному езекутивному комітетови користати з параграфу 88-го обовязуючого статута Р. Н. Союзу, то значить позволив льюкувати фонди організації в цінних паперах або гіпотеках (моргічах).

На внесенє о. В. Балого поручено місто-предсідателеви, п. Ів. Мартонови зложити на час свого урядованя бонд в висоті 5.000 дол.

На тім засіданє замкнуто і відложено до слідуєчого дня.

Четвертий день засідання.

Засіданє почало ся о год. 8-ій рано. По прочитанню справоздання з попереднього дня приступлено сейчас до нарад над справою органу Р. Н. Союзу, а іменно до обговорення, в яким напрямі має бути редагована „Свобода“.

Вивязала ся довга і жива дискусія, у якій забирали голос пп: С. Ядловський, о. Вал. Балог, о. Мхх. Балог, Дм. Капітула, О. Стеткевич і Й. Ялечко. Остаточено прийнято як ухвалу слідуєчий внесок п. С. Ядловського:

Орган Р. Н. Союзу, „Свобода“, має придержувати ся народно-демократичного напрямі і програми. Відвічальний редактор „Свободи“, поміщуючи всякі полемічні статі і дописи, що до яких заходить обави, що в них може містити ся „libel“, (прасовий злочин) має обовязок перед поміщенням таких статей чи дописів, засягнути поради менаджера і головного езекутивного комітету. Єслиб відвічальний редактор, не порадивши ся поперед менаджера і головного езекутивного комітету, помістив в органі Р. Н. Союзу, „Свободі“, статтю містячу у собі „libel“, і тим наразив так „Свободу“, як і Р. Н. Союз на непотрібні кошти, то в таким випадку редактор покриває сї кошти своєю платнею.

На внесок п. С. Маркевича річне засіданє ухвалило видати особну відозву до усіх місцевих відділів Р. Н. Союзу з зазивом, аби сї із своїх кас жертвували якусь лепту на фонд. бл. п. о. Н. Стефановича на руки дотичного комітету (о. Данилович, Latrobe, Pa.).

На внесок п. Ів. Мартона річне засіданє ухвалило виплатити \$41.46 за ленгу, котру вислано в імени Р. Н. Союзу на здвиг галицьких Сколів і Січій у Львові.

Позаяк управитель друкарні, п. К. Кирчів у своїм справозданню зовсім не згадував про технічний персонал друкарні, проте покликано опять п. К. Кир-

чова та п. А. Савку, формена друкарні, до зложення в тім напрямі справоздань. Із справоздань, попертих всесторонньою дискусією, вийшло, що затруднений під пору в друкарні персонал є доконче потрібний, і ніяким робом без шкоди для видавництва не може бути зменчений.

По сїм головна контрольна комісія приступила до складання звіту з переведеної контролі фінансової точки діловодства головного організатора. На внесенє п. Поступака, члена голов. контрольної комісії, підперте п. Стефановичом, ухвалено голов. організаторови, п. Ілї Моранцеві вотум довіри за совісне веденє фінансів звязаних з урядованем головного організатора.

Ухвалено на внесенє п. Левчика а підперте п. Ядловським, що від тепер відвічальний редактор має побирати 130.00 дол., а співредактор 100.00 дол. місячної платні. На тій підставі поручено виготовити нову угоду на письмі номіж редакторами і головним урядом Р. Н. Союзу, що і зроблено сейчас. Редактори предложили нову угоду, яку прочитано і яку річне засіданє одобрило.

На внесенє п. Ядловського, з поправкою о. В. Балого, ухвалено видрукувати в „Свободі“ протест проти виступу о. шамбеляна К. Курилла в пітсбурській гр. кат. церкві, у якій він нарушив пам'ять бл. п. о. Н. Стефановича. Зредагованє і оголошенє сего протесту поручено о. М. Балогови і п. О. Стеткевичови.

На внесок п. А. Шаршоня порішено сторожа власного дому Р. Н. Союзу затрудняти на дальше в той самий спосіб, що до тепер і платити йому від годин праці.

По сїм приступлено до послідної точки порядку денного просьби, скарги і др.

1) Ухвалено виплатити Мартинові Марцінові чл. відділу 284 суму 200.00 дол. за утрату ноги.

2) Ухвалено виплатити гр. катол. церкві в Гейзелтон, Па. 800.00 дол. як оставшу і записану на ту ціль суму з посмертної заповіді по бл. п. Святковським.

3) Відкинено просьбу Івана Фариняка, члена від. 59.

4) В справі Василя Білецького, члена 221. від., в Шікаго, Іл., на внесенє п. Ялечка, ухвалено поступити після § 186 статута. Відкинено.

5) Справу Павла Кориньовського, члена від. 221 відкинено.

6) Ілї Червінському, членови 165. відділу ухвалено виплатити тимчасову заповідь в сумі 100.00 дол. на рахунок його посмертного. Наколиб йому відтяли зовсім ногу, то тоді має ся йому дати других 100 дол.

7) Відділ 140, в Джанстаун, О. просить о інформації. На внесенє п. Ялечка порішено виделегувати о. М. Балого до розслідування справи. Єсли покажуть ся успішні вигляди, то порішено відновити процес.

8) Принято до відома оферту, зроблену The First National Bank-ом в McAdoo, Pa.

9) На внесенє п. Ялечка ухвалено виплатити відділові 47 в Ембрідж, Па. \$100.00.

10) Проьбу Юрка Кіш, члена 95. від. на внесок п. Ядловського відкинено з тим застереженем, що коли просячий предложить лікарське свідощтво, то його належитість виплатити ся після статута.

11) Проьбі Петрини Мехаліско, чл. від. 12 в Йонкерс, Н. Й. відмовлено.

12) Проьбі Антона Міроси, чл. від. 94 відмовлено.

13) Проьбі Анни Гарват, чл. від. 122 відмовлено.

14) Проьбі Н. Жедловича, чл. від. 3. відмовлено.

15) Чл. від. 126, Андро Біроша, ухвалено на внесок п. Шаршоня, виплатити 100.00 дол. на рахунок посмертного.

16) Проьбу Івана Смаж, чл. від. 178 відкинено.

17) Членови від. 60, Максимови Соха, ухвалено виплатити на внесок п. С. Маркевича 100.00 дол. на рахунок посмертного.

18) Проьбу Н. Мельника, чл. від. 78 відкинено.

19) Проьбу Івана Поливки, чл. від. 268 відкинено на підставі внеску п. А. Шаршоня.

20) Іванови Чорний, чл. від. 16 на підставі внеску п. А. Шаршоня ухвалено виплатити 50.00 дол. на рахунок посмертного.

21) Проьбу Івана Павлюка, чл. від. 221 відкинено.

22) Проьбу Василя Бек, чл. від. 298 відкинено.

23) Проьбу Пилипа Пастушинського, чл. від. 260 відкинено.

24) Проьбу Николи Гавриляка, чл. від. 251 відкинено.

25) Скаргу Антона Кліма, чл. від. 135 відкинено.

26) Проьбу Івана Горгоги, чл. від. 194 відкинено.

27) Справу Стефана Пригарського, члена від. 246 поручено до полагождення голов. контрольній комісії.

На внесок п. Мартона ухвалено за-платити о. М. Балогови \$50.00 за посвяченє дому Р. Н. Союзу.

На внесок п. С. Ядловського ухвалено виплатити членам контрольної комісії за сконтрольованє книжок голов. організатора поза годинами річного засідання додаткового по пів діти.

На внесок п. Стефановича ухвалено за-платити п. А. Гелі за служенє підчас Сл. Божої перед розпочатєм річного засідання 10.00 дол.

На внесок п. С. Маркевича поручено управителеви друкарні, п. К. Кирчови, закупити потрібні для редакції „Свободи“ книжки і підручники.

Ухвалено виплатити протоколярному секретарови половину денної дісти за його труд.

На внесок п. С. Ядловського замкнуто річне засіданє дня 9-го вересня о год. пів до першої в ночі.

Jersey City, N. J. September 9, 1911.

Т. Лабовський, голов. рек. секр.
і секр. річного засідання.

ОБРУСИТЕЛІ.

Новість із суспільного життя поліської країни,
Н ЛАНСЬКОЇ.

З великоруського переклада ***

(Дальше).

— Не в праві біда, але в правниках, — відповів прокураторови Зиков. Мене не зібате, добродію. — „Законы святые, но исполнители лихие супостаты“, — стійте десь сказано. І я також в своїм часі дещо учився. Много забув, то прада, але нераз напевне ся дещо де голови... В тих правниках все лихое, — говориш далі з запалом, — когрі держачись обома руками за своїх дещо томів, скорше готові всадити до криміналу невинного чоловіка, ніж відступити його надрукованої букви. А ще кажуть, що мировий судія може судити після свого морального переконання. Яке моральне переконання може бути, наприклад, у Лябінтова, або у Мосолова? Ось оногда наші праведні судії, — обернувся він до Натана Петровича — засудили одного мужика на два місяці криміналу за оскорблене ясне-вельможного пана Йосифа Липкевича з Озерків, а того пана і не можна більше оскорбити, як його Бог від мінати нападку оскорбив... Ошуканець такий, що нема гіршого...

— За що властиво засудили? — запитала Тетяна Николаївна.

— А за те, що нечесно о його ясне-вельможности виразився, а він не то, що чесно виразити ся, він і по людські говорити не вміє, поняття не має, що то значить оскорба... Його самого, відколи жие, били, нищили, душили і він не оскорблявся, а тут нехотючи слово якесь вихопилось йому — і зараз під суд і до криміналу. Засудили, усміхаються ся і руки затирають: ми, бач, повинність свою сповнили, за те кожного 20-ого сьміло руку простягаємо.

— Тепер я собі нагадую, — сказала Тетяна Николаївна. — Петро Дмитрієвич мені о тім розповідав, лише я добре не зрозуміла, чим провинив той чоловік...

— А хтож би то міг зрозуміти? — проворкотів Зиков.

— Така була справа, — відповів Тетяні Николаївні Шольц, — що селянин Терентій Козел десь в шинку чи в якімсь іншій місці виразився...

— Певно, що не в нашій поважній касині, — насмішливо втрутив Зиков.

— А погодіть же! — нетерпеливо махнув йому Шольц. — Десь там сказав, що пан Липкевич плян зопсував розуміючи під тим, що він його на свою користь змінив.

— То й правда: плян дійсно змінений — то докладно знаю, — сказав Колобов.

— Пан, розуміє ся, заскарижив, — говорив Шольц далі, — а після зізнання сьвідків показало ся...

— Нічого не показало ся! — скрикнув Зиков, — прецінь я був сам на з'їзді і мало всіх не вилаяв... Сиджу в тім суді, дивлю ся на тих праведників і гадаю собі: Господи Боже мій! відпусти їм, не знають бо що творять! От Мосолов хоть і добрий чоловік, тютюну мені від Егизи з Києва привіз, а таки не можу промовчати правди: сидить, очевидно нічого не розуміє, хоть йому в лоб стріль, лише очима кліпає... Дялю ся на мужика, на Терентія Козла (правдивий козел жертвенний!): кожущина драгнтив, ледви на плечах держить ся, згорблений, скушений, а перед ним суд отой скорий і милостивий... Що скорий, то правда, але чи милостивий, лиш один Бог знає. — Ти вимовив те слово? — питає ся Лябінтів мужика. — Вимовив, пане сендзя, — відповідає Козел, позираючи переляканими очима докола, так знаєте, як миш зловлена в лопку не знає куди вискочити... „На підставі зізнання обвиненого і по силі такого там параграфу, — говорить пан сендзя затираючи охочо руки, — постановляє ся і т. д. Ну, і зараз ухвала — і в темницю“...

— Перепрагляю, я протестував, — сказав Шольц.

— Та що з вашого протесту? — сказав з погордою Зиков. — От, уменшати може один місяць — і тільки корпети...

— Припустім навіть, що лише на три доби замкнуть — але тут не о те

йде, а важне то, як щось подібного суд засуджувати може, — сказав Орлов.

— Так щоби засудити мужика, достаточного схопити на воздусі яке небудь слово...

— А відкрити кубанярство „пана маршалка“, — значить допуститись поступку після ст. 1039, — докінчив за Зикова Колобов.

— Отже поглянув я на судіїв, на їх обридлі лица, поглянув на Терентія Козла, засудженого на два місяці за одне пусте слово, так мені стало гидко, що я, вибачайте, плюнув і вийшов на сьвіжий воздух... Я лише що сходжу з ганку, а тут із шинку, що під тим самим дахом, ведуть вже цілком готового Дорожка, а за ним у три дороги потякає ся піп Іван, котрий що лише приводив до присяги сьвідків Липкевича...

— Господи, вскую!... — сказав я і відвернувся.

— Осе ви вже від себе про попа Івана, для повготи образу додали? — спитав Шольц.

— Тут, добродію, мож хіба уймити, але додати не мож нічого.

— Ви председателем, Натане Петровичу? — спитала Тетяна Николаївна.

— Ні, я при політичнім суді, — відповів Натан Петрович трохи змішаний.

— Він карного уникає, — сказав Зиков. — Але послухайте, що дальше було... Хотів властиво се до того не належати, але я розповім... короткими словами, — доповів, зауваживши нетерпеливість Натана Петровича. — Приходжу я зі суду до дому, дивлю ся, чекає на мене в передпокою Хмельський, візник...

— Чи не той то Хмельський, що при процесі Підірного в вязниці сидів? — спитала Тетяна Николаївна.

— Той самий, — сказав Колобов. — Через Гвоздика в селі не міг вдержати ся і візником став...

— І славиш з него візник, їздиш я з ним до Юрєвич... Що тобі треба? питаю ся. — Я до вас поради ти ся прийшов: судія Лябінтов не хоче приймати скаргу на Гвоздика. — А щож я тобі поради? — Будьте ласкаві, паноньку. — Чомуж не хоче приймати? — Каже, що не дописаний там новий титул, не знати, каже, на кого скарга подає ся. — Я кажу: на посередника Михайла Івановича Гвоздика: побив мене тяжко, аж три рази покладав, що раз змучить ся, та й знов бе! Відтак псами затравив... Чую, каже, що побив, але без титулу не можу приймати... „Будьте ласкаві, паноньку, пошукайте на нім який титул, уже третій раз подаю, а все завертають: то слово якесь опущене, то сьвято якесь винайдуть, а тепер от титулу зажадали“... Розумієте! все то на то, щоби перейшов термін. Ось тепер видіте, яка вапша справедливість — сказав Зиков до судіїв і до прокуратора: — бідного мужика за одне слово до вязниці з чистою совістю всадили, а посередник Гвоздик може і на смерть забити чоловіка — то на него і скарги не приймає ся! Таж таких судіїв опублікувати би варто, імя і назвиско докладно виписати...

— Вони з того сьміють ся, — сказав Орлов: — ні .. низок ні газет ніяких в руки не беруть.

— Але що кажеш, — обізвала ся Тетяна Николаївна. — Мосолов єсть членом нумизматичного товариства і пише статі.

— Котрих нігде не друкують, — доповів Зиков.

— І ще недавно радив мені постарати якийсь лексикон етимологічний. — Він каже, що від ненастанного читання можна вдуріти...

— Він уже здає ся і вдурів! — сказав Зиков.

Гості зачали прощати ся.

XXIII.

Петро Іванович вернувшись з губернії займив ся рішучо своїми ворогами; то був найгорячіший час скритої діяльності його. Працював всіми силами, не спочиваючи: кидав ся то до нивільного генерала то до військового, від прокуратора до начальника жандармерії і різні слова о каторзі і Сибірі не сходили йому з язика; перейшов всі установи карні і устами пресові, прочитав пропасть статей, їздив три рази до Володинської ради ся з тамошніми юристами і за грубі гроші купив собі у них

невинність. В своїм повіті була у него своя партія, сильна однодушністю; всі люди однакового переконання визнавали однаково релігію зиску; він посправляв їх інтереси, а вони піддержуючи його помагали й собі. Перли ся до себе, як зельзо пре ся до магнесу, зливались в одну суть як хемічні складники. Були то найдобірніші в своїм роді люди. Сюда належав доктор Пшепрашинський, з наддатком побираючи лихвого то, чого не давала йому убога медицина; був тут обиватель Ардамович, вкрадливий і підлесний з дамами, бувший управитель у якогось пана, тепер сам пан, але з натури і з привычки „хам“. Сам запущений в темні нечисті справи, всіми силами піддержував Лупинського і сам шукав опори при тій нагоді. Належав сюди також старосьвітський убигатель справ процесових, пан Транковский, экс-президент старосьвітського суду, випастаний по арештах і процесах, знакомий всім палатам і судам. З поглядом хижої птиці, з тонким пискливим голосом, пробивав собі низькими поклонами всюду дорогу. Кланялись усі вони всі, кільки їх там було, знали з дитинства, що поклин ніколи нікому не пошкодив... Був тут убогий обиватель Липкевич, потомок колишнього знаменитого роду, картяр, марнотравник і дармоїд; отой зубожілий панок мав вераз немилі стички з поліцаями, терпів від своїх і від чужих і готов був допустити ся всего, лиш би самому відотхнути і видобути ся на верх. Був також доктор Яроцький, котрий по за очі громив Петра Івановича, а в очі курив кадило, готовий до високих подвигов на словах, а до нікчемних поступків на ділі. До того ще був примхаватий і поет. Перевів він Онегіна на польську мову і написав оригінальну поему на тлі всесьвітної історії від гріхопадєня Адама аж до послідної касиньової події свого міста. Однакж все — і поезію і медицину, а навіть власну дупу — готов був проміняти за партію віста. Сюда прилучив ся тайком учений Іван Іванович, найсмирніший судія Іван Тигонович, кстрий чемненько спускав очі, коли говорило ся о кубанах, хотів сам був також не від того, однакж чинив то так, щоби не знала лівця, що робить правця. Сюда горнув ся і протопоп — голова православія, котрий уважав релігію ступнем ведучим не до раю, але до тугі набитої калитки: і директор гімназії, кривобокий і облудний чоловік, з тісною головою і твердим серцем, недоступним ніяким людським чуттям. Він плакав в церкві підчас херувимської пісні, а з усьміхом писав доноси на учителів, називаючи їх чемно „донесеннями“.

За ними йшли різні поменші панки, писарчуки з різних урядів, убогі духом, але до сита кормлячі ся окрухами зі стола вельмож. А весь той сойм завершав ся латинським ксьондзом, котрому „пані маршалкова“ тайком носила гріхи свої, не знаючи добре, кстрому Богу їй молити ся і котрій церкві першєнство віддавати має. Спрєневєрившись костелови для кар'єри мужа не уміла держати ся церкви і переходячи від протопопа до ксьондза перепутала цілий свій символ віри.

Всі ті непідкупні люди зрозуміли добре, що доки Петро Іванович панує, доки він міцно держить ся на своїм місці, доки завідує опікунськими добрими, військовими справами, ріжними підприємствами, порядками і громадами, доки устроєє бит сільського духовенства а „нищить бит селян“ як жартував Натан Петрович, — доти представляє він ту силу, під котрою можна собі добре нагріти руки і погодувати ся. Чим більше тота сила має за собою гріхів — тим ліпше і безпечніше для них і тим скванніше вхопили ся всі за Петра Івановича і ще ревнїше зачали його боронити. Але партія „пана маршалка“ зміцнила ся ще ліпше, коли до неї пришли секретар справника Акула, котрий покінчивши з своєю довголітною підприємністю, іменованій був на достоїнство бурмістра, на місце уступившого Слоняєва. Акула відразу підняв ся на висоту свого становища. Убрав новий мундур з грубими петлями і зробив офіціальну візиту Петрови Івановичу і урочисто відрік ся своєї давньої вражди до него. Петро Іванович прийняв його мило і забуваючи всі давні непорозуміння, сердечно стиснув подану собі руку.

Позираючи один на другого миши счима, прощаючи собі взаємно урази і недовіре, розділили в душі цілий повіт по половині... В тім часі в місті зачали носити ся погослови о якихсь тайних доносках.

Одної днини розмахуючи сильно папером, прибіг Зиков до Шольца.

— Ось добродію, подивіть ся, о що оскаржують! таж то чорт знає що! І то мене, мене! — І став шептати щось Шольцови.

Той засьміяв ся. — Що за дурниці! — сказав хитаючи головою.

— Таж я її без сьвідків, на самоті ніколи і не видів, не то подобі...

— Якимже чином вона?...

— Но видите, скаржила ся „пану маршалкови“, що я зневажив її честь! ха! ха! ха! — засьміяв ся Зиков.

— Таж вона лише тим і промишляє, — сказав Шольц.

— От видите! Хтож стане розбирати? скаржить ся дворянка за зневагу честі, „пан маршалок“, її опікун і покровитель, подає до відомости, відки приходить формальне запитанє, — і показав на папір, — а що то підла брехня — се нікого не обходить.

— Але я не розумію, по що він то все випадає?

— І я, добродію, зразу не міг зрозуміти ся, аж добрі люди розтолкували, тепер вже розумію: в отой, мара бп її взяла! — є сестра віддана за якимсь польським паном, у пана якісь там клопоты, — значить ся, Лупинського потрібно, розумієте? А Лупинському потрібно мене, як не живцем то мерцем, ну і готова змова... Ах підлий! — скрикнув для облегчення Зиков.

Вслід за тим фальшивим і підлим доносом на Зикова, з'явив ся донос на Шольца, котрому ставлено в провину німецьке його походження і недостовірність його шлюбу; на Колобова спадала вина за розпусканє межі суспільності якихсь тревожних вістей; на Комарова за супротивленє і зневаженє поліцейської власті; на судію Натана Петровича за якийсь жартобливий напис на блякеті, — і на Орлова, „за непосищенє храму Божого в торжественні дні“, що, як сказано в доносі, „обурювало патріотично почутє руських людей“. Хотів доносчик скривав ся невиявлений, однакж ніхто не сумнівав ся і всі називали Лупинського ще вперед, нім переконали Орлова, що він також попав ся.

То було так підло, навіть і зі сторони Лупинського, що Тетяна Николаївна навіть не в стані була розгнівати ся.

— Так упасти, так упасти! — говорила вона, встидаючись свого попереднього доброго переконання о нім.

— Таж то лише ви одні його підносили, — сказав Зиков їдко, — я відразу знав, що він...

Менша партія була занепокоєна тим навалом доносів. Видко було ясно, що цілю тої тайної інтриги єсть відвести очі від правдивих фактів, затьмнити, запутати, а указати на зароди ніби то якихсь шкідлих елементів, збудити недовіре до певних людей. І дійсно, хоть як ті доноси були ілуші, тут на місці де кождий знав кождого, але з гори розпочались переслухання і допити: там, відки питались, ніхто не знав ані „пана маршалка“ ані русьководячих ним поводів — видко було лише його добрий замір, — і ціл, хит на короткий час, хоть по часті, була осягнена.

(Дальше буде).

ПОДЯКА.

Отсим в імени Комітету складаю сердечну подяку п. Ігнатови Темнюк з Sykesville, Pa., тде заняв ся збиранєм жертв на помяник на гробі бл. п. о. Стефановича і зібрав \$10.00. Рівнож складаю подяку Веч. о. Теодоровичу і його парафіянам, що в церкві зложили на вище згадану ціл \$5.65. Гроші сі т. є. \$15.95 wraz з виказом жертводавців зістали вислані до Касієра Комітету, котрий в короткім часі оголосить імена жертводавців. Сердечне Спасє Бог за жертви.

Слава Ісусу Христу.

о. М. Данилович,

Box 11,

Lambert, Pa.

Промова

митрополита Шептицького

виголошена над могилою Маркіяна Шалкевича на Личаківському кладовищі у Львові дня 6. падолиста 1911 р.

Рідко кому дане в довгі літа по смерті збирати знов около свого гробу представників цілого свого народу. Великі заслуги, великий талант, навіть великі діла на то не вистарчають. І великих людий могили коротко по їх смерті присипує порох забуття.

Стоячи над гробом Маркіяна Шалкевича кожний з нас певний, що сеї могили руський нарід не забуде через довгі століття, кожний чує, що ми тут збирали ся не лиш на те, щоб звеличати великого поета, заслуженого для церкви і вітчизни робітника. Нас збрала днес велика ідея, котрої Маркіян був неначе прапором. Ся гадка, що перед літами була могучим товчком цілого нашого народного відродження, є днес ще для нас всіх і на віки остане кернищем живої цілючої води, що зрошує лани нашого церковного і народного життя і все відсвіжує зелені надії на будуче.

Щоб здати собі справу з того, яким генієм був Маркіян треба нам перенести ся в ті давні часи.

Нарід дімає в неволі панщини, свѣтської інтелігенції нема, духовенство виховане на засадах йосифінізму. Нікому і не снить ся о якійсь колісї свободі, ніхто о свободі не сьміє і говорити. Ніхто не думає, щоби дрімучий темний люд міг колісї дійти до перетворюючого впливу в якихось епохах нових державних устроїв, щоб мертві, як здавало ся, маси могли пробудити ся народом. Ніхто не підносить живої могучої гадки. Загіпнотизовані неначе бюрократизмом не думали наші батьки о зближенню ся до селянства, над котрим однак працювали з великим неразом пожертвоуванем.

Не бракувало в тім поколінню свѣщеників, що попередили Маркіяна, людий висшої інтелігенції, європейської культури; були між ними люди прямо великі наукою, організаційним змислом, талантом кермування публичних справ. Але не було чоловіка, котрий видів будучність і вказував дороги будучности. Було в культурі наших людий в тих часах щось не широго, щось офіційного, щось формального, щось мертвого. То були покоління, що без надії клали ся в гріб — послідні свого роду і свого типу.

При тих відносинах піднести прапор новий, кинути іскру нової великої гадки, на се потреба було великої душі, великого апостола, чоловіка що „от Бога послан“ став би ся великаном грядучим уперед і ведучим уперед весь народ. Тим апостолом для галицької Руси став Маркіян Шалкевич. Молодий, слабенький, умиряючий на сухоті парох в убогій селі був однак великим апостолом і провідником народу. Формалізмови мертвої бюрократії минувших поколінь проти ставив не плян реформатора, не розмах агітатора, не мудрість політика, о простоту щирість доброго сільського свѣщеника. Його апостольський дух, його свѣщенича ревність вказували йому, що душпастир мусить трафити до сердець вірних, а щоби трафити до сердець своєю проповідю, треба до людий промовляти їх бесідою. Гадка покірненка, без шуму, без претенсії, стала ся однак підставою нашого народного відродження. Ми днес розуміємо, що се гадка апостольська приміювана від апостольських часів в проповіданню євангелія, в душпастирській праці. Але на Руси в першій половині XIX стол. сего не розуміли. Ми тепер знаємо з власного щоденного досвѣду, що до людських душ не можна трафити иншою дорогою, що зі зглядів душпастирських, євангельських треба до народа промовляти його бесідою, і не лиш бесідою: треба добирати його способів говорення, його образів, порівнянь винятих з уст народа. Ми се знаємо і розуміємо, чому першою школою проповідничої форми се розговори, оповідання, передавання, пісні підслухані від тих простих і неписьменних, поміж котрими однак частіше знайдуть ся правдиві артисти в уживанню слова чим поміж нами, що кінчили школи. Аж дивно, що тоді ніхто з

наших батьків сего не розумів. Я сказав би: аж встидно, если би євангеліє не було переповнене від таких гадок, котрих довгі нераз покоління „видяще не видять“, аж прийде геній, котрий в старих переданнях находити скарби живстворної гадки.

Що Маркіян, уживаючи бесіди народа, був великим естетом, лінгвістом, поетом, не мені в се входити. Не буду також розводити ся пад тим, як ревним був, побожним, свѣтлим свѣщеником. Зверну лиш Вашу увагу, мої Паньство, на одну еще сторону Маркіянової ідеї, що прямо і виразно не висказана в його творах, єсть однак дном його душі, тлом його цілої творчости.

Зворот до народної бесіди був лиш внішнім знаком — символом, сказав би я, иншого звороту, більше внутрішнього — і длятого укритого, менше свѣдомого, але більше геніального і життєдайного звороту до культури народа — до сеї культури несвѣдомої, неписьменної, котрої ми інтелігенти мало знаємо, котра однак всім нам дорога, бо своя, бо рідна, і не лиш дорога, а так потягаюча, як їйжа инша сила. Зворот Маркіяна до народа став ся для Галицької Руси, а передовсім для нашого духовенства могучим голосом, на який днес ще дрощ зворушення переходить нам по тілі: В народ! Днес еще, з віддалення 60 літ і з кожним днем більше се слово стає ся прапором руського духовенства. Іти в народ, щоб підносити, боронити, просвѣщати, щоб його спасати, за нього вмирати, се наш ідеал. Се праця духовенства — се історія нашого відродження. Значіння суспільного і економічного, яке тому слову надає наше покоління, в Маркіянових творах не знайдемо, але без сумніву наша гадка, наша праця — праця цілої руської інтелігенції чиж не єсть вона консеквенцією Маркіянової ідеї, чи не містить ся в ній?

Ціле наше народне відродженє має сей характер: — повільного пробуджування ся народних мас; а сего характеру не мала би наша історія XIX століття, если би наш патріотизм не мав сеї ціхї, сего значіння і напрямку: в люд, в народ.

В руській патріотизмі Галичан мало історичних традицій, мало державної політичної гадки, але за те на цілій лінії визначне характеристичне елементарне стремління: в народ! Всі маємо се понятє, що люд се наша сила, що праця для нього — наша задача, що його добро — наша будучність.

Що Маркіян був першим, котрий сю дорогу вказав більше житєм своїм і діланєм як словом — в тім треба подивляти його геніальність, інтуїцію, що на кільканащитя літ наперед видить прямо те, до чого нарід іде.

Нам днес легко зрозуміти, що віддаляти ся від людю, се єсть сказувати себе на смерть, що в його руках жите, що треба нам до народа зближати ся, іти в нарід, щоб його піднести, не щоб утверждати в нїм те, що в нїм може злого; але треба йому давати те, що маємо доброго, а не відбирати йому то, що доброго він має, і не накидати йому те, що у нас злого або не відповідає його потребам, його душі, його житю. — Се днес добре знаєм і розуміємо, як коначною річю знати нарід. Але днес ще нераз не вміємо трафити в сю міру, коли зближенє до народа еще не перестає бути житєвим впливом — не стає еще самою цікавостю фоблькльориста, — днес еще часом трудно відчутти більше чим порозуміти, що можна, що треба, що вже не годить ся живому організмови нашого людю давати або відбирати.

Маркіян знова чи незвичайно субтільною інтуїцією, чи високим естетичним змислом, чи апостольським духом, що всюди каже добра улюбленого шукати, є типовим клясиком між писателями, котрі з уст людю учили ся бесіди, ніколи тривіальним, не уживає майже ніколи слів, котрих не уживає нарід.

Що сей, котрий в Галичині перший до людю звернувся, був свѣщеником, добрим, ревним, побожним свѣщеником, се наша слава, а з того днес ми свѣщеники гордимо ся; але се знаменнє і в теперішній добі.

Хотіти рішати о культурі, о долі руського народа без руського свѣщеника, се така сама доктрина, віддалена від життя, перенесена десь з иншого свѣта, як та друга, котра хотіла би о на-

родній бесіді і культурі без народа, без людю рішати.

Стоячи днес над гробом того свѣщеника, що в праці для народа положив молоде жите а так могуче вплинув на його долю, якже не спізнати о тих довгих рядах і численних поколіннях руських свѣщеників, що нераз при недостатку, при трудностах і клопотах, однак так вірно і щиро ділили все долю руського селянина. Жертвою, трудом цілого життя, нераз майном, а завсїгди щирою доброю радою, і завсїгди готовою помічю, а при тим так як сей Маркіян, з простотою дитини і з ревністю апостола, всюди ставив сільський руський свѣщеник до бою чи до праці, де лиш сього вимагала потреба руського народа. Якже не тішити ся, що днес над гробом Маркіяна, навіть ті, що воліли би не видіти свѣщеників в народних торжествах, мусять признати, що если наш нарід в тисячлітній недолі і долі не стратив своєї мови і культури, если дїдав ся свѣтлої епохи відродження, если має поважні — Богу дякувати — ряди інтелігенції, котра його хвалою і силою, то не малу в тім заслугу мають ті наші свѣщеники, що як Маркіян ціле жите бороли ся з противностями і десь з позичених грошій видавали якусь хосенну для народа книжочку, і послідний грїш на народні видавали ціли, щоби в трийцять котрімсь році життя вмирати на сухоті.

Але если могли при слабих силах віддавати великі услуги народови, если могли самі під тягаром упадати, а однак нарід вести до ліпшої будучности, то лишень длятого, що були, що суть учениками Того, котрий в 33-тій році життя по довгих трудах і борбах, по житю убогим, але переповненим падлюськими жертвами і зусилєм жите за нарід поклав на Голгофті.

І если днес, стоячи над гробом Маркіяна, маємо неначе почутє, що хотий в могилі спочивають мертві кости, дух його жие і жие його ідея. Если днес мимо волі могили, над котрою стоїмо, уважаємо за символ життя більше чим за знак смерті, то в великій часті для того, що гріб ученика, християнина, апостола все здалека подібний до гробу Учителя, з котрого людскість від віків і во віки черпає все божественну силу до божественного вічного життя.

ДО УКРАЇНСЬКОЇ СУСПІЛЬНОСТІ

відкликуємо ся знов з просьбою о лепти на прив. українську гімназію в Рогатині.

Вже третій рік, як розпочали ми велике народне діло; вже третій рік, як народний клич: своя, національна школа, воплотив ся посеред нас і став пламенним висловом коначної потреби духового корму; вже третій рік, як йдемо певно і постійно до питомої культури, до суспільного поступу, до національного визволення. Самі, власними силами, мимо перепон, мимо ворожих затій, мимо гіркої недостатчі матеріальної... По двох роках невиспучої праці, довершеної разом із справдішними трудовиками та щирими приятелями молодіжи: управителем гімназії і учительським збором, — ми гордо можемо споглянути в минувшину, бо вона справді гарна і велична. А гордість наша тим певніша, що сю працю оцінили як слід чужі, а передовсім, що сю працю оцінили свої, — своя Суспільність, що складала лепти-кервавицю на жертвенник національної школи. І ні сі дрібні сотики, що їх збирали сільські школярики, ні сей грїш, що його клала мозолиста рука мужика, ні сі грубі корони, що їх віддавала інтелігенція, — не пішли на марне. Рогатинська гімназія зєднала собі славу.

Слава не поляже, а розкаже!... Тільки перед нами будучність далека, непевна. Сирій будень нагадує безвинно про потреби, великанські потреби. Бо се вже не почин, а розріст і розвій школи, що йде в заводи з першою-ліпшою гімназією державною. Рогатинська гімназія числить нині в п'ятих клясах тринацять відділів і 632 учеників і учениць, а то: 556 публичних, а 76 приватистів, в чім 42 учениць-приватистки. І колиби був відповідний будинок, отсе велике чело молодіжи, жадної науки, було би непомірно більше... Над сєю молодіжню трудить ся двадцять про-

фесорів до обовязкових, а трох до надобовязкових предметів, так, що учительський збір становить поважне число двадцять і три сили. Значить цілість, надто вже велике тіло, а щоби його удержати, треба не аби якого вкладу. На саму платню учительських сил потреба 6.500 К. місячно, що робить у рік кругло 78.000 К. Коляж до сего додати видатки на адміністрацію, опад, поширене кабінетів і т. д., то прийдєсь вставити в бюджет, примінивши всі можливі ошадности, вже що найменше 82.000 К. видатку. А коли ще возьме ся на увагу, що з розростом числа учеників являєсь невідклична потреба будови нового будинку для гімназії, бо вже нині туляємось аж у трох домах, і що коштовис обчислений на 260.000 К., а будинок мусить стати вже на весні, — то вийде ясно, в якім ми находимось положеню.

Українська Суспільносте! чиж Тобі супротив повисшого дивно, що стаєм перед Тобою і просимо о лепти!? Себе ми не жалємо. Нема у нас в повіті свѣдомійшої одиниці, що не була би оподаткована; від інтелігента до найбіднішого зарібника, від дитини, до громад, до товариств усі двигаємо народний податок, недобровільний, а примусовий, бо сего вимагає свѣте діло. Але, що се значить супротив так великої суми? Що вдїє одиниця-повіт супротив так великанського народного діла?

Українська Суспільносте, добродїї наші! Ви досі не опускали нас, Ви слухали кожного голосу нашого і йшли з помічю. Ви складали лепти. Ви потом своїм держали нашу гімназію, а сли вона з вдяки відплатилась тим, що про неї говорять незлим словом, так се Ваша слава, бо се Ваша дитина...

І нині у скрутнім положеню кличемо до Всіх Вас, у кого в серці не вигасла любов до свого народа, до Всіх, кому дорога будучність наша: допоміть!

Поможіть на добре діло, на славу України, а Бог в імені сих молодих сердець, що образують ся у рідному слові, нагородить сторицею...

Рогатин у вересні 1911. р.

Тїснійший гімназіяльний комітет:

о. Стефан Городецький, голова,
о. Теодозій Кудрин, секретар.

Члени комітету:

о. Ваньо О., парох Заланова, Вербяний І., ц. к. ем. урядник поштовий, Галушинський М., дир. гімназії, Гургула уч. вид. школи, Гургулова А., уч. вид. школи, о. Кудрин П., парох Рогатина, Манар І., міщанин Рогатина, Мельник І., міщанин, сеніор Ставрониг, Братства в Рогатині, Мосора, студ. прав, Сверида Т., начальник громади Пукова, Сенчина І., учитель в Скомоорохах старих, о. Созанський І., парох Черча, Соломона Т., селянин в Пукові, Др. Терлецький А., лікар в Рогатині, о. Яворський Й., парох Лучинець.

Європейська адвокатсько-нотаріальна і війсьнова канцелярія.

За малу винагороду переводимо в старім краю процесу ґрунтової, спадкової і грошової, стягаємо залеглі рати і переводимо в красній табулї всіякі документи, нотаріальні акти, повноваження, контракти купна і продажі. Тестаменти; скрити; довжні декларації і спадкові, потверджені цїс. корол. генеральними Консулатами. Виробляємо урядовою дорогою асентеруноків подання та увільнення від військових вправ та маємо самих найліпших адвокатів, що вступують наших клієнтів. Всякий ч нас споряджений документ, має правну важність в старім краю. Ідучи до Росії виробляємо паспортів для вільного переїзду через границю. Порада даром. Голосити ся або пишати в всякій справі: D. Klarer, 121 Norfolk Str., New York, N. Y.

Шіфкарти до краю і зі старого краю!

Тільки у нас можемо дістати найдешевші шіфкарти на експресних і поштових кораблях до Гамбурга, Бремені, Антверпі, Роттердаму, Лібава і Ліверпулю. Услуга знайома, харч сибільний, подаваний чотири рази денно при накрітій столас. Окремі фамілійні каюти для родин. Як хочете їхати до краю або справдати когось сюди до себе, то пишати на нашу адресу або приїжджайте на діло в Нью Йорку і зателефонуйте до нас „493 Orchard“, а ми вилежемо по вас сейчас свого урядника. Нічліг у нас безплатний аж до відїзду корабля. Вислаємо гроші до всіх частей свѣта після найвишого давного ктосу. Мінємо гроші на корони, рубат і марки. Голосити ся на адресу:

American European Steamship Co.,
121 Norfolk Str., New York City.

„SVOBODA“ (LIBERTY)

THE RUTHENIAN WEEKLY

Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor

83 Grand St., Jersey City, N. J.

K. KIRCZOW, manager

83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.

The largest circulation throughout the
United States, Canada and Europe.
The only advertising medium. Rates
furnished on application.Entered as second-class matter March
30, 1911, at the Post Office at Jersey
City, N. J., under the Act of March 3,
1879.**„СВОБОДА“**часопис для руського народа в Амери-
ці і орган „Р. Н. Союзу“, виходить що
тижня в четвер і коштує:в Америці на 12 місяців \$2.00
до старого краю на 12 місяців ... \$2.50
в Америці на 6 місяців \$1.00

Оплатувати газету треба завжди з гори.

Адреса:

„SVOBODA“

83 Grand St., Jersey City, N. J.

Число телефону 498.

Гроші треба посилати в режістрован-
ім листі, або через експресовий або
почтовий моні ордер. Моні ордер, то є
грошовий переказ, котрий дістанете від
почтара або агента на експресовім офі-
сі, пішліть на нашу адресу, бо без того
ми не годні грошей дістати.Дописи просить ся писати лишень
на одній стороні картки. Дописи, непри-
годні до друку, нищать ся, наколи з гори
не було зазначено, що жадає ся їх звороту
і не було залучено марок на зворот.**Розбишаки пера.**Маємо на думці деяких лідерів від
нового Союзу.В своїм часі помістили ми були
в наші часописи кілька статей, що
походили від членів нового „народ-
ного“ Союзу. В тих статтях критику-
вали автори „патріотичну роботу“
проводирів своєї організації і виска-
зували погляд, що було би добре, як-
би оба Союзи, себ то старий і новий,
злили ся в один Союз. Розуміє ся,
що висказані в тих статтях гадки були
висловом доброї волі тих одиниць, які
мали на оці загальне всенародне до-
бро. Наша часопись, поміщуючи зга-
дані статі, не мала найменшої пре-
тенсії вдирати ся в „стан посідання“
тих, що добровільно виступили зі
старої організації і утворили собі но-
ву, підходячу до їх смаку і густу...Та тут стало ся щось таке, чого
ніхто ніколи не надіяв ся. Гурток
Дон Кихотів, що групуєть ся коло
органу нового Союзу, зробив з мухи
вола і давай бити з усеї сили в най-
більший бубон, накликаючи всіх „по-
ступовців“ до хрестоносного походу
проти „паламарів“ від старого „грець-
кого“ Союзу! „Народна Воля“ поза-
видувала слави московським чорносо-
тним часописам і в короткій часі
осягнула рекорд що-до хуліганських
лайок та безличних нападів на „Сво-
боду“ і на урядників нашої органі-
зації.Панове редактори і дописувателі
„Народної Волі“ дійшли наперед до
того „логічного“ висновку, що статі,
підписувані членами нового Союзу,
сфабрикувала сама „Свобода“. (Sic!).
Ся інсинуація є тала нужденна, такабезпримірно низька і підла, що від-
повідати на неї не стоїть труду; а ко-
ли ми про се мимоходом згадали, то
тільки на те, щоб показати світові
правдиве лице тих очайдухів, які при-
своюють собі монополі „одиноких,
правдивих, щирх і совісних оборон-
ців працюючого люду“...Відкривши ось таким робом „ше-
сту часть світа“, „Народна Воля“
сховала під сукно усі свої „народні
постулати“, а поставила собі на чолі
одинокий клич: знищити, стерти з ли-
ця землі ненавистний Г. К. Союз!
Вже ся одна обставина, що проводирі
нового Союзу втіпали ся, мов сліпий
плот, тої якоїсь „грецескості“ на-
шої народної організації, доказує як
не мож ясніше, що вони руководять
ся тільки ненавистю, завистю і
злобою. А яка то у них послідовність,
яка етика! Ще недавно горлали на
всі заставки: на гак з попами! — те-
пер станули в обороні попів! Се вже
яксь справді бушменська мораль
і нам годі зрозуміти, до чого властиво
стремити „Народна Воля“ і чою вона
собі бажає. Пише „Свобода“ за „по-
пами“ — але! Пише за „хлопами“ —
також але! І догодиж тут панам ново-
союзівцям...Кілька послідних чисел „Народ-
ної Волі“ переповнені у щерт хулі-
ганськими напастями на „Свободу“
і на головний уряд Р. Н. Союзу. Вже
хочба з самого журналістичного обо-
в'язку нам прийдесть ся на всі ті на-
пасті відповідати подрібно. Не легка
се річ полемізувати з чистокровними
хуліганями. Треба би хйба на лайку
відповідати лайкою, та ми до такого
рода полеміки неспосібні, а зрештою
така полеміка не доведе до ніякого
путя. Ми розуміємо, що кожда річ на
світлі, а особливо поведенє кожного
чоловіка, підлягає критиці. Коли ся
критика відносить ся — як каже Ан-
глік — to the point, коли вона має на
меті поправити якусь людину, чи
якусь-там річ, — то вона, ся крити-
ка, є иноді навіть дуже пожадана і
дуже корисна. Та инакше стоїть діло
з „критиками“ від нового Союзу. У
тих нападах і пашквілях, які під по-
ру друкують ся в „Народній Волі“,
не знайдете нічого позитивного, нічо-
го правдивого і нічого справедливого.
Там тільки злоба на злобі їде і зло-
бою поганяє! Сеги хто не вірить нам,
най повірть хочьби тому „Членови
Нового Р. Н. Союзу“, який у попе-
реднім числі „Свободи“ сказав своє
„тверде“ слово проводирям „народ-
ної“ організації у статі п. н. „Роді
дальше мовчати“. Свій свого найліп-
ше знає і свій свого найліпше осу-
дить!Ось з такими то „культурника-
ми“ приходять ся нам ставати до
боротьби о подоптані права і честь
нашої організації.**Утеча Мирослава Січинського
з тюрми.**В ночі з четверга на п'ятницю
(10-го листопада) втік з станиславів-
ської тюрми Мирослав Січинський.
Отся вість, яку ми подали ще в 46-ім
числі нашої часописи, хоть з деяким
застереженням, найшла тепер повне
потвердження. Сей, що в безконечній
любви до свого кривдженого люду
зложив на жертвеннику усе своє мо-
лоде жите — сей днесь вирває ся з
живого гробу.Факт утечі Січинського з тюрми
викликав серед польської суспільно-
сти правдиве божевільне лютости і без-
сильної злости. Польські часописи до
послідної стрічки заповнені лайками
на Січинського, і взагалі на наш на-
родний рух; кождий Поляк в Галичи-ні, без огляду на своє суспільне ста-
новиско, замінив ся в „народового“
шпіона і з зятятостю глядить за Сі-
чинським. Читає ся у тих часописах
тисячі здогадів, підозрінь, комбінацій;
кожда подає иний проект зловлення.
До якого степені дійшла вже поль-
ська безсильна злоба, видно із тих
проектів. І так одна часопись радить,
аби зробити ревізію по всіх руських
приходствах, а певно найде ся де-сь
укритий Січинський; друга часопись
зовсім поважно радить перевести ре-
візію в усіх руських монастирях, а
передовсім жіночих, а певно в ко-
трімсь найде ся Січинський. І ці про-
екти, один глупший від другого, а
при тім кождий зловнійший, більше
імпертигентський від попереднього,
зановняють шпальти часописей, і то
не гумористичних, але тих, що хо-
тять уходити за поважні.Як переведено утечу і чи Січин-
ський находит ся вже поза границя-
ми Австрії — отсе питання, на які
нема до сеї пори ніякої розв'язки.Станиславівська тюрма належить
до „найбезпечніших“ в Австрії. Во-
на є окружена муром 8 метрів (близь-
ко 27 стіп) високим, з надвору осві-
ченим лампами; що 40 кроків стоїть
військова варта. В мурі находит ся
одна брама, на якій день і ніч стоїть
двох дозорців на варті і яка вечером
зачинює ся на ключ. Коритарі в вя-
зниці поміж собою суть відмежовані
грубими металевими ґратами з сліпи-
ми замками; то значить їх можна ві-
дімкнути лиш від сторони головного
коритара, а ніколи зі сторони бічно-
го. Кожда камера, а вони лежать при
бічних коритарах, є зачинена груби-
ми дверми у яких находит ся в горі
мала залізна решітка. Через сю ре-
шітку заглядає до нутра камери до-
зорець, щоб перекопати ся, що ро-
бить арештант. Дозорець бачить ну-
тро камери і арештанта, але арештант
ніколи не може побачити контролю-
ючого його дозорця. Камери і кори-
тарі суть цілу ніч ясно освітлені.Січинський зіставав у тім живім
гробі під найострійшим наглядом. Ці-
лий день, від години 6-ї рано до 8-ї
вечером, з одногодинною перервою
на прохід, працював в столярні. Ро-
дина могла його відвідувати 6 разів
до року; в часі таких відвідин був
завсїгди присутний якийсь урядник.
Рівнож в тім самім часі вільно було
йому отримати і вислати всего лиш
один лист, що переходив вельми
остру контролю. Ніяких книжок не да-
вали йому читати, а з зароблених гро-
шей мав дозвіл ужити на поправле-
нє харчу всего лиш 50 сотиків на
тиждень. На спеціальне припорученє
львівської прокуратурі усеї дозорці,
які могли мати якусь стичність з Сі-
чинським, були самі Поляки. Крім
сего Січинського поміщено в келі,
що находит ся в бічній крилі вя-
зничного будинку, на другім поверсі.І мимо такого строгого нагляду,
мимо того, що Січинський майже був
живцем замуrowаний десятками залі-
зних огорож, крат, мурів, дверей —
він видобув ся на волю! І тому то
така лютя напала Поляків.Як могла відбути ся утеча? Се питає,
над яким ломлять собі голови польські
офіціальні і неофіціальні власти.Після усього, що дотепер надруко-
вано і оголошено про утечу, справа
представляє ся так: Січинський, як
звичайно, о год. пів до 9-ої вечером
найшов ся в своїй келі і положив ся
спати. Відбуваюча ся що пару годин
ревізія не застрімила нічо підозрі-
лого. Дперва о год. 6-ї рано побаче-
но, що на ліжку не лежить Січин-
ський, лиш манекін, зроблений з його
блюзки, випханої соломою, і коца. Де-
які признаки вказували-б на се, що
Січинський опустив тюрму коло пів-ночі, або ще скорше, в перебранку
в'язничного дозорця. Іменно коло пів-
ночі жовнір стоячий на варті най-
ближше тюремної брами мав бачити
двох дозорців, що виходили з тюрми.
Отсе і все, що „позитивного“ знають
польські власти про утечу. Куди звер-
нув ся Січинський, чи виїхав сейчас
за границю, чи може де укриває ся
в Галичині, а як виїхав, то куди, в
котру сторону, в якім перебранку —
се все є незвісне. Галицькі власти
перевели сейчас строге слідство з
в'язничною службою, і арештували 4-ох
дозорців, самих Поляків, а іменно:
Нуду, Песлікова, Маляжа і Гавриша-
ка. Вони — як впевняють власти,
мали помочи Січинському до утечі.
Іменно Нуда і Песліків отворили клю-
чем, який дістали від Маляжа, келію
Січинського і вивели його у сутере-
ни. Тут Січинський мав перебрати ся
в одіж дозорця і вийти разом з Ма-
ляжом через головну браму, де вже
в поближкім парку мав ждати на не-
го автомобіль, що вивів його на Угор-
щану, або до Румунії. Після впевню-
вань галицьких властей в поданий
висше спосіб мав Січинський втічи
зі свого живого гробу. Річ природна,
що се впевнюванє полягає на самих
лиш здогадах та і само собою є лиш
здогадом, та що проти арештованих
дозорців нема найменших конкретних
доказів. Се, що — як писали польські
часописи, — арештовані дозорці мали
признати ся до вини, є такою самою
байкою, як і всі другі: іменно, що на
увільненє Січинського мали зібрати в
Росії аж цілих 100.000 рублів, або що
вмішані в комплот двох студентів
університету поповнили самовбійство.Власти розписали за Січинським
стежні листи — до сеї пори без ре-
зультату. Сей стежний лист подаємо
тут в цілости, так як він звучить:**Стежний лист**Ц. к. Дирекція карного заведеня
в Станиславові. Ч. 3548/11. Станисла-
вів, 11. падолиста 1911. Обіжник. Вя-
зень тутешного заведеня карного Іван,
Андрій, Мирослав Січинський, 3 ім.,
засуджений присудом ц. к. судіїв при-
сяглих у Львові з дня 17. цвітня
1909. Ч. 989/8 за злочин морду на 20
літ тяжкої в'язниці, утік нині в ци-
вільнім одязі з тутешного заведеня
кари. Втікач є родом з Черниховець,
пов. Збарж, в Галичині, приналеж-
ний до Щецятина, пов. Рава руська,
в Галичині, має літ 24, стану віль-
ного, гр.-кат. обряду, студент III. ро-
ку філософії. Опис особи: Зріст се-
редний, будова тіла сильна, обличчє
подовгасте, пера здорова, волосє тем-
но-блонд, брови темні, счи пивні,
ніс пропорціональний, уста мірні, зу-
би здорові, без заросту, говорить по-
руськи, польськи і німецьки. Просить
ся вислідити його а в разі спіймання
доставити до тутешного заведеня ка-
ри. — Ц. к. старший директор Ка-
льовс в. р.І ми бажаємо нашому героєви з сер-
ця, щоб він не попав вже ніколи в кро-
вожадні кікті австрійсько-польсько-
шляхотської „справедливости“, з я-
ких зумів освободити ся по трьох ро-
ках тяжкої муки.**СПРАВЛЕНЄ ОШИБКИ:**В справозданню головного рекордо-
вого секретаря, поміщенім в числі 46-ім,
через недогляд вкрала ся мала ошибка.
Іменно оголошено: „Відділ: 286; на ці-
ле посм. членів: 10, на пів посм. чле-
нів: —; діти: 1“.

Поправно має бути:

„Відділ: 286; на ціле посм. членів:
10; на пів посм. членів: 7; діти: 1.“ —Просить ся дотичний блуд в сей
спосіб справити.

Як відбулося Маркіянове свято в Джерзі Сіті, Н. Дж.

Коли в старім краю залунав клич до цілої Руси-України, щоб відсвяткувати гідно 100-літні уродини нашого великого патріота Маркіяна Шашкевича, то сей клич перенісся до всіх закутин, де тільки проживає хочби найменша горстка Українців. Сей клич відбився громовим звуком не тільки в старім краю, але перебрав також широкий океан та загомонів сильно і в Україні заморській, між Українцями Злучених Держав. І приходилося нам не раз уже в українських часописах американських читати, що в тій а в тій місцевості Українці святкують Маркіянове свято.

І у нас в Джерзі Сіті, в тім серці американської України, зав'язався на днях центральний Комітет, який взяв собі за задачу, подібно як такий самий Комітет в старім краю, накликувати наших заокеанських Українців до святкування Маркіянового свята. І той Комітет видав навіть гарячу відозву, що була поміщена в останнім числі „Свободи“. Читали ми сю відозву і знаємо, які люди дали почин до зав'язання сего Комітету. На спеціальнім засіданні зібрався цвіт нашої інтелігенції, можна сказати, провідирі цілої американської Руси-України.

Були там отже П. Т. Урядники Р. Н. Союзу, пп. дякоучителі і кількох священиків, як: о. Підгорецький, о. Чаплинський, о. Сидорак, о. Понятишин, о. Улицький і інші.

Головою сего центрального Комітету вибрано священика о. Чаплинського, і се було добре, хочби лише з огляду на те, що Маркіян Шашкевич був також священиком.

Ще той Комітет не існував, ще може нікому і через голову не перейшло, що такий Комітет існувати буде, як Товариство „Руський Молодечий Клуб Поступовий“ в Джерзі Сіті, Н. Дж. ухвалило на своїм мітингу дня 17-го жовтня с. р. відсвяткувати Маркіянове свято дуже урочисто і з багатою програмою.

Говорю виразно, що свято се аранжував „Руський Молодечий Клуб Поступовий“.

Треба тут сказати, і то конечно, що в Джерзі Сіті ведеся тепер боротьба громадян з єпископом, а радше з о. Улицьким о право власності тої церкви. Та сю справу лишім тепер на боці...

Коли в „Руським Молодечім Клубі Поступовім“ запала наведена вище ухвала, президент Клубу уложив сам, чи може з ким иншим, відповідну програму. Коли він показав її пізнійше поодиноким членам і урядникам Клубу, всі вони нею одушевилися і мали надію, що вона вийде дуже хорошо.

Тимчасом, на нещастє, в програму вставлено одну неясну точку, а саме, що буде промовляти отець, але не знати який... Можна було догадувати ся, що тим отцем буде ніхто инший, а бувший джерзісїтський парох, о. Улицький. Клуб, яко товариство, не входив в якісь там „файти“, а хотів лише відсвяткувати Маркіянове свято. Отже Клуб а згідно його президента, не прикладав до того ваги, хто з священиків буде говорити, бо чейже колиб священик був говорив, то хіба тільки про самого Маркіяна!... Однак з тою майбутню промовою священика скомпілювані були ще і інші річі. А іменно, як залежало Клубови на тім, щоб на торжестві мав слово священик, так ще більше залежало йому на співі т. є. хорі, а позаяк Клуб свого хору не має, то музів просити

тих, що співали перед церковним „файтом“ в церкві, бо без співу чи хору концерт немислимий!

І щож робить ся? — Співачи кажуть: „Ми підемо співати, як не буде забирати голосу о. Улицький. Він може бути присутній на концерті, сидіти на першій місці, тільки не може мати слова!“ І через то на пробу не прийшли.

Мабуть співачи мали слухність, бо чути ті проповіді о. Улицького, на яких він обкладає заслужених парохіян болотом, послідовно могли бути певні, що о. Улицький місто про Маркіяна, на Маркіяновім святі не стане на урядників церковних і на поодиноких людей.

Як було вийти з тої халепи? Клуб остав на роздоріжжю. Концерт оголошений, видатки нагромадили ся, чистий дохід призначено на „Рідну Школу“ в Галичині, а тут співачи не хочуть уступити від свого жаданя, та і о. Улицький рівнож не хоче уступити!

Написав президент Клубу просьбу до о. президента центрального Комітету, представивши ясно цілу річ, просячи щоби він ласкаво прибув на джерзісїтське свято і забрав на нїм слово.

Тимчасом надійшла неділя, в котру мав відбутися концерт. По Службі Божій о. Улицький місто заохотити наїрід до участі в Маркіяновім святі, місто пожелати, щоби концерт відбувся як найкраще, прочитав відмовну відповідь о. Чаплинського на запрошенє Клубу Поступового і заявив присутнім в церкві, що сей концерт не відбуде ся.

Хто дав о. Улицькому право відкликати сей концерт, до уладження котрого він не причинив ся хочби кивненєм пальця? Навіть така ціль, на яку був призначений весь чистий дохід, в очах о. Улицького показала ся менче вартісною від його впертої амбіції. Сором і ганьба таким патріотам! Не буду вас, о. Улицький, судити за такий вчинок у часописи, вас осудять другі!

Мимо „відкликання“ концерту о. Улицьким, уряд, а згідно президента Клубу, таки постарав ся, що сей концерт відбувся ся таки тої самої неділі, хоч може не при такий участі людей, як би повинно бути. Величавість і урочистість свята на тім однак нічого не потерпіли.

По такім вступі перейдім до виконання самої програми концерту.

Як першу точку виголосив президент Клубу, п. Ст. Миланович Привітне слово. В промові бесідник зазначив, яку ціль має се свято, длячого ми його святкуємо і чим був для нас Маркіян Шашкевич. Підніс його заслуги, пригадав і витолкував присутнім, що то власне кланяємо ся тому чоловікови, що поставив фундамент, на яким зросла теперішня наша самосвідомість. Промова п. Ст. Милановича була краснорічлива і одушевляюча, а по її скінченню нагородили присутні бесідника грімкими оплесками.

Хор мужеський відспівав опісля „Соколи, Соколи“, хоть може трохи слабо, однак присутні розуміючи аномальні відносини і брак дірігента, прийняли сю точку з задоволенєм.

Як третю точку програми виголосив відчит п. Ст. Костів. В відчиті, дуже старанно і обширно обробленим, змалював прелєгент жите нашого незабутнього Маркіяна від дитинячих літ аж до його смерті. Відчит тривав около три чверти години, і кожний, хочби не маючий перед тим ніякого поняття про Маркіяна, міг був навчитися ся з нього, хто він був, як він жив, що зазнав в своїм житті і до чого стремів. По скінченню відчиту

нагороджено прелєгента неумовкаючими оплесками.

Четверту точку становило скрипкове сольо, відігране п. Павлом Келичавою. Що як що, але Джерзі Сіті може дійсно похвалити ся своїм українським молодим скрипаком. Гра його є чудова так під зглядом зрозуміння, як і чуття, техніки та виконання. П. Келичава до програмової своєї точки мусів грати ще дві надпрограми, бо публіка оплесками не хотіла його формально пустити із сцени.

Опісля наступила деклямація: віддеклямував п. Седлер Шевченкове „До живих і мертвих“ з незвичайною прецизією і зрозумінєм.

По деклямації як шеста точка слідував дует „Не чужого ми бажаєм“, який відспівали пп. М. Микитишин і П. Гавриділ дуже гарно.

Як сема точка була деклямація маленької панночки Ю. Підлипчаківної „Розрита могила“; деклямація випала знаменито і ньою зібрані дуже одушевились.

По деклямації відспівав хор „Який то вітер“.

Відтак наступило ще одно скрипкове сольо, по скінченню котрого забрав слово п. К. Кирчів, і перепросив зібраних за те, що може деякі точки не вийшли так, як би належало, однак се стало ся з тої причини, що деякі люди місто причинитися до концерту, хотіли його розбити.

По промові п. Кирчова відспівав мішаний хор „Зазвенімо“.

По хорі підняли ся усі присутні з місць і з грудий усіх загриміли гимни: „Ще не вмерла Україна“ і „Не пора“.

Треба зазначити, що на джерзісїтськєм святі крємі „домашних“ були також і чужі люди. Бачило ся на галі кількох православних, були також і доколичні дякоучителі, як п. Переговський з Перт Амбой і п. Ягелло з Насайку, була також і п. Зволинська з Перт Амбой і інші, за що їм належить ся честь і слава!

Клубовець

КАСОВИЙ ЗВІТ УПРАВИ ФОНДУ ІМЕНІ БЛ. П. О. Н. СТЕФАНОВИЧА НА „РІДНУ ШКОЛУ“ по день 4 падолиста 1911.

Дохід.

Оголошений дохід (диви „Свобода“ ч. 38, 39, 40 і 41 с. р.) \$505.00.

Від 16. вересня до 4 падолиста с. р. зложили:

Дня 24. вер. на вічу в Мікіспорті, Па. на руки о. Даниловича зложили: о. Ал. Пеленський 10.00, Вас. Яськів 2.00, М. Порада 2.00, П. Лупів 0.50, Сем. Костецький 0.50, Д. Починський 1.00, Петро Сможанік 0.50, Гриць Стерихек 0.25, Савка Гупала 0.25, Ілько Кош 0.50, Стефан Коваса 0.50, Павло Драбик 0.50, Мих. Янковський 0.50, К. Волчко 1.00, Лука Білик 0.35, Ми. Лайдацький 0.50, Олекса Каліга 0.50, Іван Целко 0.50, Демко Оринич 0.50, Мирон Сокольський 1.00, Анна Сова 0.25, Іван Славута 0.50, Марія Онисук 0.20, Б. Я. 0.15, о. Данилович 1.00

На руки о. Ал. Пеленського зложили: Савер Дудівка 1.00, Лєсь Сидорак 1.00, Ник. Павучак 1.00, Іван Дидько 1.00, Дмитро Ворек 1.00, Йосиф Вістар 0.20, Ник. Станчак 0.25, Анд. Вархоляк 0.50, Вас. Ріжвий 0.25, Ілько Жукотак 0.25, Петро Василів 0.25, Вас. Гасулик 0.20, Петро Скальський 0.50, Мих. Ходіський 0.50, Ілько Рісний 2.00, Іван Чернецький 0.50, Гриць Гучко 0.25, Мих. Палка 1.00. На руки о. Гр. Цмаїла зложили: Петро Сова 5.00; по 2.00 дол.: Дмитро Сова, Вас. Петришин і Євкс Пеленська; по 1.00 дол.: Броніслав Якубовський, Дмитро Пичар, Гр. К. Цмаїло, Петро Феш, Марія Завінська, Текля Скальська, Марія Баглай, Настя Гук, Анна Сова, Олена Бацко, Катерина Зімак, Іван Славута і Василь Кочко-дан; по 50 цнт.: Николай Шемердяк, Катерина Інглод, Петро Інглод, Михайл

Лешняк, Василь Жилка і Н. Н.; по 25 цнт.: П. Фринько, Гніздор, Федаш, Кобаса, А. Гут і М. Костилина; Н. Н. 10 ц. — Разом 65.70.

о. М. Данилович з віча в Дженет, Па. 20.00.

П. Вітвіз з весіля Мих. і Марії Фільовят на Дери ст. 4.25.

о. Л. Левицький 5.00.

Бр. сьв. Фльора і Лавра, в Пітсбург, Па. 25.00.

На руки п. Ф. К. Волчка і М. Пухалля на хрестинах у п. Івана Бандрівського в Пітсбург, Па. зложили: Теодор К. Гут 2.00, Марія К. Волчко 1.50, Юлія К. Гут 1.00, Ілля К. Гут 1.00, Мик. Пухаль 1.00, Евс. Бережницький 1.00, Ол. Бучак 1.00, Гр. Шабатура 1.00, Ол. Витязь 1.25, Гр. К. Штокайло 1.00, Вас. Бутинський 1.00, Вол. Неосіський 1.00, Йос. Сташипін 0.50, Фл. К. Волчко 0.50, Марія Неофіта 0.50, Павло Грошко 0.50, Павло Стасенко 0.50, Мих. Попіль 0.50, Ів. Бандрівський 0.50, Яків Шрамик 0.50, Юрко Тимчик 0.50, Теодор Ятчишин 0.50, Мик. Урбан 1.00, Т. К. Дашинич 0.50, Сем. К. Волчко 0.50, Петро К. Дашинич 0.50, Іван Попіль 0.50, Пил. Баранецький 0.50, Гр. Варунок 0.25, Гр. Демида 0.25, Юлія Сташипін 0.25, Ст. Блохівський 0.25, Марія Попіль 0.25, Вол. Бічинський Мільнович 0.50, Діти 1.00, Дмитро Порада 1.35, Н. Н. 1.00.

Збірка М. Сеґрича і М. Меґасюка на балю тов. „Запорожська Січ“ в Мекісакс, Па. 20.56.

Бр. сьв. о. Николая від. 255. Р. Н. С. в Вест Нютон, Па. 2.00.

Лєсько Сидорак В. Нютон 1.00.

Касвер Додівка В. Нютон 1.00.

Збірка Мих. Андреца на хрестинах у п. Івана Кравчука в Кромптон, Р. Ай. 5.10.

„Бр. Ридарів сьв. Георгія“ в Рочестер, Н. Й. за старанєм п. Д. Шурґота 25.00.

Від. 196 Р. Н. С. в Вайтінґ, Інд. (прислав п. М. Гліанський 5.00.

(Конець буде).

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ., Тов. Князя Данила, від. 73. просить усіх Вп. місцевих секретаріх Р. Н. Союзу, щоб в разі, колиб до котрого відділу зголосив ся Николай Стельмах, мешкаючий в Detroit, Mich., з просьбою о прийняте в члени Р. Н. Союзу, — допитний відділ поперед звернув ся по інформації на адресу секретаря нашого товариства. — Мих. Свідер, секр. 11. Pilgrim Str. Providence, R. I.

РОЗУМНЕ ЛІЧЕНЄ.

В случаю недуги приходить потреба вибору доброго ліку.

Розумне ліченє завжди починає ся очищенням внутренностей і скріпленєм тіла; однаковж мусимо на се звернути пильну увагу, щоб не ужити за сильного очищуючого средства, бо се може скорше зашкодити як помочи. Уживайте такого ліку, який ділає скоро а при тім лагідно, не спричинюючи ніяких болів. Таким ліком є Трінер Американський Еліксир Гіркого Вина, позаяк се врно рівночасно очищує і скріпляє організм. Воно розумно лічить в усіх припадках недуг жолудка, утроби, внутренностей, нервозности, недовірности, страти сил. Воно вилічить обструкцію, болі, жовтачку, ослабленє, болі голови, та багато, багато інших недуг, особливо жіночих. По всіх другаторах.

E231 JOS. TRINER

1333-1339 S. Ashland Ave. Chicago Ill.

На свята!

На свята!

Видімо кождому за \$1.50 на пробу фунт нашого найліпшого турецького тютюву, 500 тубок (гільз) в ватю і машинку до роблення папіросів. Спробуйте раз, а ми певні, що будете сталими покупцями нашого турецького тютюву. Коли хочете курити добрі а нешкідливі папіроси, пришліть 50 центів маркам задатку, а сейчас відшлемо Вам згаданий товар; решту \$1.00 доплатите при відборі тютюву.

Хто відшле гроші наперед, дістане додатково презент.

TURKISH TOBACCO CO., DEPT. 2, 403 E. 5th Str. New York, N. Y.

ПОКЛИК.

ДОРОГІ РОДИМЦІ ВСІХ ЗЕМЕЛЬ УКРАЇНСЬКИХ!

„Судило нам ся послѣдними
бути!“

Маркіян Шашкевич: „Перед-
слів’ю до Русалки Дністрової“.

„Ne z mutneho oka, z ruku
pilne nadeje kwitne!“

Kollar.

„Uraśe może i naród wielki,
zginąć tylko niekzemny!“

Stanislaw Staszic.

„Narod bez škola, jest narod
bez buducnosti!“

Zigise Družbe sv. Cirila i Metoda
za Istru.

(Спірники товариства св. Кирила
і Методія в Істрийським окрузі.)

„Mal poioži dar domu na
altar!“

Vžigalice sv. Cirila i Metoda v
Ljubljani.

(Спірники св. Кирила і Методія
в Люблянці.)

„Ruthenen, das ist eine min-
derwertige Nation!“

Слова посла Вольфа про нас у
курляндійськ. парламенті.

Була колись і у нас сильна — мо-
гуча Київська держава, що за Володи-
мира Великого сягала далеко на схід і
північ, на південний схід, на південь
аж до Чорне-Руське море; на північний
запад аж до границь Пруссів; на півден-
ний захід деколи аж до Краків!

Були колись і у нас сильні — могу-
чі свої князі: Володимир Великий та Я-
рослав Мудрий. Часи Володимира Ве-
ликого в народній пам’яті остали ся як
ясна, радісна доба в життю народнім.

Ярослав же Мудрий був одним з най-
сильніших володарів тодішньої Європи,
стояв в близьких союзних зносинах з
різними тогочасними володарями і був
з ними споріднений. Часи Ярослава Му-
дрого були вельми світлою і щасливою
добою супроти пізніших бід, які впа-
ли на Україну опісля.

Та Ярославові сини не вміли:

„Жити та братать ся“,

а стали сваритись та битись між собою,
а з того користали дикі орди азійські і
набігали на українську землю та пма-
тували її на кусні! Тоді-то:

„На руській землі журба виростала,
Велика печаль кругом тую землю об-
вивала!“

А князі про те не дбали —
Самі між собою розладде кували!
А погані про те знали,
На руську землю, як та галич налітали,
Від кожного двору по біліці данини
[брали!]

Гинуло жите внука Даж-божого,
В княжих сварках віки людські ско-
ротили ся!
Тоді в Руській землі рідко ратаї покри-
[кували,
За те часто, труни ділячи, ворони кря-
[кали,
Та галки мову мовили, на жир хочачи
[летіти!]

Були у нас енергічні, відважні, здат-
ні політики — князі Ростиславичі: Рю-
рик, Володар, Василько, Володимирко,
Ярослав Осмомисл, що „сидів високо
на своїм золотокороні престолі, під-
перши гори Угорські своїми зелізними
полами — заступив дорогу королеви,
зачинив Дунаєви ворота!“

Був у нас Мономах, князь сильний
і політик добрий, та син його, Мсти-
слав, але сини Мономаховичі заводили
боротьбу та сварки за Київ, находили од-
ні одних з військом, товкли ся по зем-
лі, нищили хозяйство, грабували меш-
канців, купців, робили розстрій у тор-
говлі! А видячи те Половці, осмілені
княжми усобицями набігали на укра-
їнські землі а над політичним життям то-
дішньої України думали слова „Слова о
полю Ігоревім“ як похоронний спів:

„На ріці на Каялі п’яма сьвіт покрила!
Розбігли ся Половці по Руській землі
[як хижі гніздо.

Вже підняла ся хмара на хвалу,
Вже ударила пугда на волю!“

Був у нас могутий князь Роман, що
ходив походом на Половців та:

„Кинувсь він на них на поганих як лев,
Сердитий був він як риє
І губив їх як — крокодил,
Переходив їх землю — як орел,
А хоробрий був він — як тур!..“

Був у нас сильний та могутий князь
Данило та за нього настало страшне
татарське лихоліття, що тяжкий завдало
удар Галицько-Волинській державі!

І скінчилися сумні невеселі часи
княжих сварів і межиусобиць:

„Ой стогни, стогни, руськая земле,
Давню годину пригадуючи,
Та перших князів споминаючи!“

„Все йде, все минає і краю не має!“

Минули і у нас княжі часи безпо-
воротно! Прийшли інші і могутіші
народи, Польща і Литва, загорнули без-
дольну Україну під своє правління та за-
панували над нею по своїй впадоби! І
довгі віки український народ коротав
своє жите під ярмом тих народів, у тяж-
кім кріпацтві-панщині, доки не склались
дві головні події, що викликали протест
із боку поневоленого нашого народу за
свої права, а саме: акт унії Люблинської
1569 р., а опісля акт унії Берестейської
1596 р. і тоді то:

„Земля козацька зайнялась,
І кроку, сину, полилась,
І за могилу помила,
Неначе гори поросли
На нашій, синочку, землі!“

Настають у нас свої Брути і Ко-
клеси: Муха, Косинський, Лобода, На-
ливайко, Шаула, Самійло Кіпка, Петро
Сагайдачний, Жмайло, Тарас Трясило-
Федорович, Суліма, Павлюк, Гуля, Ян-
ко Острівин та перший і найзнаменит-
ший наш гетьман Богдан Хмельниць-
кий, а за ним сумні — невеселі часи
Хмельниччини. Величезна, довголітня і
у вельми нещасливих наслідках для обох
народів — Поляків і Українців — ва-
гітна буря, що нанесла тяжкі удари так
одній, як і другій нації!

Тоді-бо пропало безповоротно чи-
мало сіл, містечок і цвітучих городів,
святинь, оборонних замків враз із на-
громадженними в них добутками праці і
заходів численних поколінь — се го-
ловні економічні наслідки тої бурі!

Але попри ті економічні втрати слі-
дували ще страшніші втрати культу-
ральні!

Знищене численних городів і місто-
чок — то знищене численних осеред-
ків освіти і культури! Враз із селами
і осадами пропали також школи і брат-
ства! Із дворами, святинями і замками
горіли і пропали безповоротно книж-
ки, рукописи документи, улітали з ди-
мом мальовила, одним словом марну-
вав ся весь добуток культури і освіти,
добуток тяжкої, совісної праці віків по-
передних! Се велика „Руїна“, як її укра-
їнський народ називав у своїх пі-
снях, що опісля на довгі віки навела на
Україну тьму-тьмущу!

Настають часи гетьманщини! Та
не всі гетьмани дбають про долю нень-
ки України! Декотрі з них, а при сїм
інша козацька старшина, маючи в сво-
їх руках власть, зайнявши з сього по-
гляду місце колишньої пільхти, мала
охоту йти її стежкою: володіти, закла-
дати собі села, спосібати підданих!..

„Од козацтва, од гетьманства
Високі могили.
Більш нічого не осталося!“

Тому то кличе наш незабутній ві-
щий кобзар, Тарас Шевченко:

„Я ридую, як згадаю
Для незабутні
Дідів наших: тяжкі діла!
Як-би їх забути,
Я оддав-би веселого
Віку половину!“

От-така-то наша слава,
Слава України!“

Надністрянська Україна попалась
під корму Москові та довгі віки томи-
лась у безвиглядній тьмі-тьмущі! Ма-
са народня, пригнана кріпацькою не-
волею, нерухомою, мертвою, і здавал-
ся, що вже не встане — прийшов ост-
анній кінець українському життю, як сум-
но сьвітав наш великий поет на руїнах
Чигрина:

„Заснула Україна,
Бураном укрилась, цвіллю закрила
В калюжі в болоті серце прогніла
І в дулю холодне гадюк напустила,
А дрім надію в степу оддала —

А надію вітер на полю розвіяв,
Хвиля морем рознесла!“

Та під тим попідом минулого, під
цвіллю сучасного лежали здорові, мо-
гутні зерна народного життя і почали
проростати тихо і незаметно!

І як казочний Фойнікс відновив ся
із свого попілу, так само український
народ відродив ся зіпід буряну і цвілі
із виступом Котляревського у Наддні-
прянській, а з появою Маркіяна Ша-
шкевича в Надністрянській Україні!

Бо й годі внакше! Народ, що довгі
віки заслонював своїми грудьми западну
Європу від нападів всяких хижих орд,
не міг пропасти! Лиш за те, між-тим
коли захищені народи Європи поступа-
ли в просьвіт і культурі все вперед і
вперед, український 35 мільоновий народ
остав ся позаді!

„Енеїда“ Котляревського, видруко-
вана 1798 р., була першою книжкою,
яка незвичайно високо підняла в очах
українського громадянства народне у-
країнське слово, а зарозом своїми обра-
зами минулої козацької слави і того-
часного гіркого селянського життя від-
кривала дорогу отьому заінтересованю
народнім життям серед українського гро-
мадянства.

У Надністрянській Україні-Гали-
чині — перші наріст новог життя ста-
ли сходити на ґрунт церковнім.

Через те, що українське духовен-
ство і взагалі унію не зрівняно в пра-
вах з католицтвом і уніятська церков зі-
стала ся церквою низшою, мужицькою,
вона стала прикметою тутешнього укра-
їнського життя і незадовго стала для Над-
дністрянської України національною
церквою. Тодішню Русь репрезентували
лише хлібороби, деякі недобитки міщан
і бідне сьвітське духовенства, що без
світла науки коротало своє невеселе
житє.

Остав ся тільки „хлоп і поп“.

І о диво! Той бідний „поп“, а буз-
ним Маркіян Шашкевич, збагнувши „Е-
неїду“ Котляревського та познакомивши
ся із відродженням западних славянських
народів і новим літературним напрямом,
романтизмом — проговорив до свого за-
бутого, всіми пониженного народа, сло-
во могутнє:

„Вздовж, поперек зійди сьвітом!..“

Руська мати нас родила,
Руська мати нас повила,
Руська мати нас любила;
Чому ж мова ей не мила?
Чом ся не встидати маєм?
Чом чужую полюбаєм?“

І сїм кличем поставив Маркіян
Шашкевич на сторожі свого народа:
„слово“.

І о диво! Трупи встали
І очі розкрили!
І брат з братом обняли ся
І проговорили слово тихої любови
Во віки і віки!..

Завдяки сїм першим заходам Мар-
кіяна Шашкевича підняло ся наше ду-
ховенство і серед нього вже в другім
поколінню, в другім, третім, четвертій де-
сятиліттю XIX. віку з’являють ся осві-
чені і тямучі люди, що думають не тіль-
ки про інтереси своєї церкви, а й про
інтереси народні, національні, заходять
ся коло піднесення народньої освіти і до-
бробуту, коло розвою національної куль-
тури. Під впливом тодішнього славян-
ського відродження і перших початків
відродженої народної літератури на У-
країні вони все більш рішучо кладуть і
в основу галицької книжності народній
елемент, народню мову.

А сьому дав печин Маркіян Шашке-
вич і від нього числить ся відроджене
Галиччє!

Маркіян Шашкевич, се був:

„Ум сильний, високий,
Ум, що го вічна доброта повила,
Ум, що го краса природа зростила,
Ум, яких мало!..“

Се був мученик за свою ідею, Він
увесь свій вік рвав ся до мети.

І вмер на шляху!

Дорогі Братя і Сестри всіх земель укра-
їнських!

Дни 6. н. ст. листопада с. р. свят-
кували ми 100-літні роковини родни

Батька нашого національного відродже-
ня, Маркіяна Шашкевича! І як же нам
сей день було привітати? З голими ру-
ками? Ні! Не годить ся так!

Народне учительство коломийсько-
го округу рішилось на велике діло!

Рішило в столиці Покуття:

„здвигнути Маркіянови Шашкеви-
чеви пам’ятник нерукотворний, а живий
та оживляючий наш народ своєю бого-
водною добротою! Сим памятни-
ком має стати приватна учительська се-
мінарія для будучих учителів молодого
і старого покоління.“

Між тим коли інші австрійські на-
роди за конституційної ери „дохопи-
лись вершка і вже побратались з пов-
ним ясним сонцем“; коли Німці, Чехи,
Поляки, ба навіть невеличкі числом сла-
вянські народи в Австрії, як Словінці,
мають свої школи; коли малий числом
народовець в Австрії, Італії ось ось
уже добуть ся свого університету, то ми
австрійські Українці, що числимо около
5.000.000 душ, не маємо ні одної віді-
лової школи, ні одної учительської семі-
нарії, ні одної реальної школи, ні одної
промислової та торговельної школи, не
маємо відновленої кількості гімназій,
не маємо свого університету! А за те ми
годні почванитись ось-чим!

З поміж усіх австрійських народів
що до неграмотности австрійські Укра-
їнці займають перше місце, бо негра-
мотних Українців є 2,098.584, значить
ся 63 процент, отже два рази гірше стої-
мо від Поляків, 11 разів від Німців, а
19 разів від Чехів! Грамотних Україн-
ців є заледви 606.276, значить ся 17.90
процент.

Інші народи мають свої товариства
на статутах, що дбають о народну осві-
ту: Німці мають від 30-ти літ свій
„Schulverein“ з 2.200 філіями та 190-
900 членами! З нагоди 30-літнього ю-
вілею сього року зложили Німці 1,108-
909 К 17 с, се є так званий дар Roseg-
ger’a, справді королівський дар, що йо-
го німецький народ жертвував своїм
культурному товариству! До того тре-
тій мільон фонду Rosegger’a незабаром
буде зібраний, бо жертви як се заявив
президент загальних зборів сьогорічних
в Terplitz, пливуть обильно! Звичайні
вклади в р. 1910 випосили 1.120.000
К. На будову шкіл видано з фонду
Rosegger’a 1,127.000 кор. („Neue Freie
Presse“ ч. 16.922).

Сього року обходили також Поляки
20-літній ювілей свого „Towarzystwa
Szkoły Ludowej“ і з тої нагоди так ви-
сказують ся о своїм добродійнім това-
ристві:

„Нині, по двацяти роках, здобутки
„T. S. L.“ наповняють нас як що-до
якості так і що-до кількості радісним
почуванем гордості і вдоволення. Засно-
вано в тім часі 2 гімназій, 2 учительські
семінарії, 5 віділових шкіл, 148 народ-
них шкіл, 36 початкових шкілок, 113
курсів для дорослих анальфбетів, 40
курсів промислових, торговельних і фа-
хових, 23 заходонок і учалень та 18
бурс. В тих інституціях побирало в о-
станнім році польську науку 18.429 осіб.

На поли позашкільної просьвіти
„T. S. L.“ заснувало 1.490 читалень і
винозичалень, в котрих містять ся 305-
208 творів і 3.663 часописий, побуду-
вало 27 народних домів, вигодило
27.315 відчитів і уладжувало 3.280 на-
родних відчитів. В 1910 р. було 202
кружків з поверх 30.000 членів. Шкіл,
удержуваних цілковито головною упра-
вою і місцевими кружками в 1910 р.,
було 43. Національних обходів в 1910
р. було 986.

Галичина сьогодня вся обнята тери-
торіяльно діяльністю „T. S. L.“ від Бі-
лої до Тернополя, Гусятина і Косова.“

„Грунвальдський дар“ на польські
цілі дійшов до півтора мільона корон
у деклараціях, а 578.352 К. 06 с. в го-
тівці. („Wiek Nowy“ ч. 3.067 і 3.068).

Чехи мають свою „Matice skolske“
і в протягу кількох місяців зібрали
1.000.000 корон готівкою, а треба зна-
ти, що попри те кожний Чех дає пере-
сїчно 1 К річно на просьвітні націо-
нальні цілі.

„Судило нам ся послѣдними бути“,
сказав Маркіян Шашкевич в „Перед-
слів’ю“ до „Русалки Дністрової“. Та луч-
ше пізно, як ніколи! Тож народне учи-
тельство коломийського округу ріши-
лось піднести незабутньому Маркіянови
яко дар товариство на статутах, що за-

тись ме: „Рідна Школа“. Статуту викинуть ся і сими днями внесе ся їх до затвердження. Се товариство заощуєть ся всіми школами, які є, і засновувати ме нові школи всякого рода, бо „Narod bez skola, jest narod bez buducnosti!“ кажуть Словинці.

Щоби однакж наша „Рідна Школа“ могла розвинути свою діяльність як слід, потреба фондів, потреба гроший!

Задля того підписаний комітет звертаєсь з отсим покликком:

Дорогі Братя і Сестри всіх земель українських!

Допоможіть нам звеличати 100-літні роковини нашого Маркіяна як слід! Збирайте датки

на „**Національний Дар**“

Маркіянови Шашкевичеві!

„Mal polozi dar

Domu na altar!“

кажуть Словинці. Тож і ми складаймо кожний, що може, але кожний! Покажім всі, що ми сини не „дрантивої нації!“ Покажім послови німецької нації що ми „keine minderwertige Nation!“

Зібрані жертви просимо слати на адресу: Кредитне товариство: „Покутський Союз“ в Коломиї на книжочку ч. 1.008: „Живий пам'ятник Маркіянови Шашкевичеві“.

В Коломиї, в падолисті 1911.

„Комітет для здвигнення живого пам'ятника Маркіянови Шашкевичеві“:

Проніп Рибчун, голова.

о. Ів. Станецький, секретар.

Допись.

3 Watervliet, N. Y.

В минувшу неділю, (19-го падол.) мала не лише наша громада Watervliet, N. Y., але і ціла тутешня околиця милу несподіванку. Ото відбув ся у нас вокально-драматичний вечорок. Точно о 7-ій год. вечером піднеслась куртина, а очам публіки, що тісно виповнила нашу галю церковну, представив ся милий вид. На сцені стояв гарно угрупований мішаний хор враз з своїм діригентом д. Дмитром Андрейком і місцевим сьвящеником о. Еміліаном Бартішом.

Із грудий сьпіваків залунав клич: „Наша дума, наша пісня не вмере не загине!“

Тут почалось глибоко патріотичне вступне слово, виголошене місцевим сьвящеником. Відтак слідували поодинокі точки слідуочної програми!

1. Хор мішаний: а) Широкий Луг — І. Воробкевич. б) На городі — М. Лисенко.

2. Деклямація: Тополя — Т. Шевченко.

3. Сольо сопранове: а) І багата — М. Лисенко. б) Стоїть гора — Д. Січинський.

4. Хор мішаний: а) Sweet Home — Bishop. б) Коломийки — М. Лисенко.

5. Деклямація: (Уривок з поезій).

6. Хор міш.: Хлопське весіле — Soederman. б) My Country.

7. Монолоґ: „Нема то як в Босні“.

8. Хор дітий: Збірка пісень (шкільних, народних).

9. Монолоґ: „Іди Кваргелдф“.

10. Представлене: „Бунтівник“.

Особи: — Семен, віт: Стефан Могила. Андрей, радний: Антоній Сьпак. Анна, війтиха: Катерина Федорко. Марта, дочка війти: Марія Рончовська. Роман, писар-бунтівник: Іван Урбан. Танас, громадський поліцай: Алексей Урбан. Феська і Таця куми: Анна Кравець і Христина Ксеніч. Мортко Пявкес, арендар: Тимофтей Криницький.

11. Закінчене: Кінцеве слово (виголосив місцевий сьвященик). Хор міш.: а) Гей працюймо. б) Молитва — М. Лисенко.

Не перехваляю, що від початку до

самого кінця все йшло знаменито. Хори, котія мали по більшій часті самі трудніші кусники, то прецінь не дали заветидатись, а сьпівали з чувством, з житєм, інтонували чисто та уважали на найдрібніші відтінки. Се не дивота: хор вишколив знаний енергічний діригент, д. Дм. Андрейко. Продукцією хору одушевлялись всі, на галі було много анґлійських осіб, і ті кожний попис хору горячо оплескували, а особливо, коли почули своє „Sweet Home“ і „My Country“. А вже оплескам не було кінця, коли на естраду висипав ся рій шкільних дітий і відсьпівав збірку пісень (зложених і згармонізованих д. Дм. Андрейком.) Слезі ставали в очах слухачів, коли виділи і чули, як молоде „американське покоління“ на сцені щebetало.... Ся точка справді зробила на всіх велике вражінє! Чудна була деклямація, виголошена Павлиною Вовк; ся молода дівчинка більше в собі має чувства і здібностей драматичних як не одна „заводова“ артистка! Рівнож добре випали і прочі точки програми, як: сольо сопранове (А. Кравець), деклямація (Симеон Бабяк), а особливо оба монолоґи (Іван Потоцький і Симеон Бабяк). Підчас монолоґів аматори убирались до представлення, а публіка знаменито бавилась, бо монолоґісти не жалували ні своїх дотепів ні ґестикуляцій!... Що хвиля щирі сьміхи і гучні оплески переривали їм гру. А вже найліпше забавились всі, коли почалось представлене „Бунтівник“. Підчас декотрих сцен мало ся вражінє, що се не аматори грають, але наша крайова театральна дружина! Трафним схарактеризованем осіб заняв ся п. Теодор Малігловка (запрошений з Cohoes). Вечорок скінчив ся около 10. год. вечером. Мож певно сказати, що всі були дуже вдоволені з того вечера, в котрім так много річий красних і милих побачили і почули. На вечорок приїхало много гостей з Troy і Cohoes враз з своїми оо. Душпастирами; много було гостей і з дальших місцевостей, за що їм всім належить ся щира подяка. Доходу на церков було понад 60 доларів. Дай Боже, щоби як найчастійше були тут такі вечерки, а певно принесли би вони не лише матеріальну користь церкві, але і добро моральне і славу нашій громаді в Watervliet, N. Y.!

Протокол.

з засідання Управи Фонду ім. бл. п. о. Н. Стефановича, що відбуло ся дня 26-го жовтня 1911 р. в Пітсбургу, Па.

На засіданню комітетові явились в комплеті. Перед приступленем до обран над фондом ім. бл. п. о. Н. Стефановича, предсідатель о. Данилович прочитав лист Краєвого Союзу Кредитового у Львові з дня 5 червня 1911 р. ч. 3798, в яким стверджено відбір пореказового чеку на 10.000 Корон. Гроші ті вписано на фонд ім. Мирослава Січинського на книжочку вкладкову ч. 3353 до арт. каси 5888 в дни 31. мая 1911 р. Лист підписали директори Краєвого Союзу Кредитового Др. Кость Левицький і Кость Паньківський.

Опісля предсідатель прочитав письмо від Руського Товариства Педагогічного у Львові. Письмо дослівно звучить:

Ч. 340/911 у Львові 12 жовтня 1011 р.

До Всечеснійшого Отця Добродія Даниловича в Лейтроб, Па.

Головний Виділ Р. Т. П. з подякою

приймає до відома рішенє Всена-

родного віча в Пітсбурзі, щоби відсотки з фонду ім. Мирослава Січинського побирали наше Товариство на цілі приватних своїх шкіл і потреби своєї організації. Фонд 10.000 К. (десять тисяч Корон) остає ненарушений на книжочці Краєвого Союзу Кредитового у Львові. Так само годить ся Виділ Руського Товариства Педагогічного переняти під свою управу фонд бл. п. о. Н. Стефановича, а відсотками запомогати приватні українські гімназії в Галичині.

Дякуючи Американським Русинам-Українцям за пам'ять і дбайливість про нашу рідну школу, остаєм з найглубшим поважанєм.

За Головний Виділ

в заступстві: К. Малицька, секретарка.
підпис нечиткий.
(печать)

Письмо се прийнято до відомости і рішено оголосити в „Свободі“ і „Нар. Волі“.

Дотично фонду ім. бл. п. о. Н. Стефановича постановлено:

1. Во виду того, що фонд росте дуже поволи, рішено устроїти в найкоротшім часі віча в слідуєчих місцевостях околиці Пітсбурга: Allegheny (відбуло ся), Youngstown, O. Ambridge, Homestead, New Kensington і Johnstown.

2. Рішено просити отсею дорогою П. Т. Патріотів, щоби занялись устроюванем віч скрізь по Америці в цілі збирання фондів на рідну школу в краю і Америці. Рішено, що безуслівно мусять відбутися віча в більших містах як: Chicago, New York, Philadelphia, Scranton і Cleveland. Наколиб місцеві патріоти не хотіли занятись устроєнем віч в згаданих місцевостях, має тим занятись підписаний Комітет.

3. Рішено, що як збересь \$1000.00 на рідну школу, то гроші ті належить сейчас заслати до краю на книжочку під іменем: Фонд бл. п. о. Николая Стефановича на українські гімназії.

Відносно пам'ятника на гробі бл. п. о. Н. Ст. ухвалено:

1. Поставити пам'ятник не дуже дорогий за гроші, які убирась до Нового Року.

2. Рішено висказати прилюдну подяку Всч. о. Д. Добротворови, що заняв ся збиранем жертв на пам'ятник і упрощує його, щоби гроші заслав до Комітету перед Новим Роком.

3. Рішено, що для тих церковних громад, в яких відбули ся віча, Комітет має постарати ся о великі пам'яткові фотографії бл. п. о. Н. Стефановича. Такі самі фотографії дістануть також ті патріоти, що жертвували на фонд або на пам'ятник \$25.00 або більше. Всі, що дали від \$5.00 до \$25.00 дістануть малі пам'яткові фотографії бл. п. о. Н. Стефановича.

За Комітет:

о. Мирон Данилович
Теодор Гут Кульчицький
Олександр Бучак
Лука Багрий
Митро Порада
Петро Феш
о. Олександр Ротко
Іван Федан.

ОГОЛОШЕНЄ.

Читайте і другим давайте читати.

СУДІТЬ БО ОНО І ДЛЯ ВАС МАЄ ВАРТІСТЬ.

Чесний агент для робітника—емігранта має то саме значінє що добра робота. —

Неправда! Таким власне є:

JOHN NEMETH

б. заступник ц. к. конзуля

457 Washington St., NEW YORK, N. Y.

Tel. 5734 — Spring.

395 Broadway, New York.

150 2nd St., Passaic, N. J.

6 Dorottya utta, Budapest (Austro-Hung.)

Найстарший і найбільший інтерес Славянсько-Руський в Америці який:

Пересилає гроші телеграфічно і поштово до всіх частий сьвіта,

Продає шифарти на всі лінії до краю і з краю найтніше,

Полагоджує справи нотаріальні скоро і добре,

Уділяє рад в номдім напрямі дармо.

Істнує від трийцять літ, а о взрості сьвідчить се що в протягу одного року вислав більше як 100.000 переказів грошевих і то лише телеграфічно на загальну суму около 30 мільонів Корон.

Русини! коли Вам за богато красних слів ріжних людей, які читають лише на се, щоби Вас визискати і утечи, коли

Вам за богато людей які предкладають мільонові кавції, чи таке иньше, щоби збудити Ваше довіре а забравши Вапі гроші могли ними робити маєтки, а в разі потреби збанкрутувати — прийдіть до мене. Я запевняю Вас що так чесно обслуговувати Вас буду як обслуговував сотки тисяч, які удавали ся до мене через цілі десятиліт, яких нині кривні, знакові, діти а навіть внуки удають ся до мене в пересьвідченню що так добре і чесно як стара фірма Івана Немета ніхто не потрафить обслуговувати. Братя!

через час істнована мого інтересу бачив я як упалили ссоти банків більших і менших, як тисячі людей оставало без цента, а я все остерігав, просив, напминав, ті для яких мої слова позістали словами вопіющого на пустини жалували не раз, але за пізно.

Братя! пересилає гроші — я Вам перешлю скоро.

Купуєте шифкарту — таньше хочби о цента ніхто Вам не спродасть.

Маєте яке горе, скаргу, процес чи иньші справи — удайте ся до мене, бо і хтож ліпше в таких випадках поради-ти чи полагодити може як не Іван Немет б. заступник ц. к. конзуля?

Хочете які центи відложити на лиху годину — я Вам вложу до штатних банків чи перешлю до старокраєвих шадниць в яких Вапі тяжко запрацьовані гроші долежать дня в яким схочете вибрати їх.

Братя! нехай мої слова не будуть словами киненими на вітер, переконуйте ся, розпитуйте тих що мене знають, тих що удають ся до мене, пишіть до мене самі, заохочуйте других до сего, а сподіваю ся, що приятелями станемо скоро, на так довго як я інтерес провадити а Ви в Америці будете.

3 поважанєм

John Nemeth, б. заст. ц. к. конзуля.

457 Washington St., New York, N. Y.

Чи маєте мої папери і коверти? Є-сли ні так пишіть по адресі.

Рукодільня риз церковних і др. річий.

п. т.

E232

Сим подаю до відомости русько-американським Братствам і Товариствам, а головню Комітетам церковним і Всечесним Отцям духовним, настоятелям парохій, що я ниніше підписав, отворила рукодільню риз церковних, як: фелонів, стихарів, дальматик.

Виробляю також: фани, хоругви, покривала на престолі, ручки, реверенди, фани братські; образи або гафту ручно або маюлю, як також фани американські.

Виробляю також віддани братські (бечі) і т. д. все по уміркованих цінах. — Примаю старі фелони до направи. Фелони в цінах \$25, 30, 40, 60, 80 і вище.

Стихари в цінах від \$6.

Хоругви \$60 за одну і вище.

Фани братські в цінах \$100, 200, 250, ручно гафтовані золотом і шовком образи сьвятых і гербів.

Що до виконання роботи, прошу удаватись в довірем, понеже я була занята довші літа з Рівнець Сямбірський в Галичині. Малюю образи так до іконостасів як і всякі инші. — На жадає висилаю пробки.

Остаю в належним поважанєм

SOPHIA OLSHANSKA,

1008 N. 5th Street,

Philadelphia, Pa.

Головний Уряд „Р. Н. С.“ на роки 1910—1912:

Духовний управитель:
о. Мих. Балог, R. 9, Box 8, Butler, Pa.

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Іван Мартон, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Теодозій Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шарпонт, 524 Pine and Franklin St., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Константин Поступак, McAdoo, Pa.
Теодозій Касквич, Newark, N. J.

Радні:
Іван Глоза, Shamokin, Pa.
А. Стефанович, Ambridge, Pa.
Й. Ялечко, Ramey, Pa.
С. Маркевич, New Alexandria, Pa.
В. Левчик, Elizabeth, N. J.
А. Добот, Lansford, Pa.

Організатор:
Ілько Мосрапець, 1441 Emma Street, Chicago, Ill.

Головна Канцелярія „Р. Нар. Союзу“
находиться під числом 83 Grand St.,
(у власній домі) Jersey City, N. J.

ПОКВІТОВАНЯ З ВИПЛАЧЕНИХ ЗАПОМОГ З КАСИ Р. Н. СОЮЗА.

Ч. 149 КВІТ \$31.00
на тридцять один доларів, котрі пп. Мих. і Настя Ганчар отримали як по- смертну заповому по сині Ільку з Головної Каси Руського Молодечого Союзу в Америці.

Смок Рон, Па. 12. падол. 1911.

Мих. Ганчар.

Свідки:

Павло Пацак,
Дмитро Кучнір.

Від місцевого Уряду Руського Молодечого Союзу в Америці. Від. 135.

Йосиф Керна, предс.
Петро Цапар, секр.

Ч. 2043 КВІТ \$400.00
на чотириста доларів, котрі п. Іван Боївка отримав як по смертну заповому по жені Марії з Головної Каси Руського Народного Союзу в Америці.

Маганой Плейн, Па. 11. падол. 1911.

Іван Боївка.

Свідки:

Дм. Криба,
Дан. Пелещак.

Від місцевого Уряду Руського Народного Союзу в Америці. Від. 28.

Юліян Муха, предс.
Іван Криба, секр.

Ч. 2046 КВІТ \$400.00
на чотириста доларів, котрі п. Григорій Михаліцький отримав як по- смертну заповому по жені Меланії з Головної Каси Руського Народного Союзу в Америці.

Нортгемтон, Па. 9. падол. 1911.

Григорій Михаліцький.

Свідки:

(підпис нечиткий)

Николай Кравчишин.

Від місцевого Уряду Руського Народного Союзу в Америці. Від. 33.

Гаврил Онушак, предс.
Михайл Петрик, секр.

Ч. 2047 КВІТ \$400.00
на чотириста доларів, котрі п. Іван Ярошак отримав як по смертну заповому по жені Анні з Головної Каси Руського Народного Союзу в Америці.

Плиматт, Па. 9. падол. 1911.

Іван Ярошак.

Свідки:

Мих. Гбур,
Алекс. Сорока.

Від місцевого Уряду Руського Народного Союзу в Америці. Від. 46.

Стефан Дробняк, предс.
М. Гбур, секр.

Ч. 2049 КВІТ \$200.00
на двіста доларів, котрі п. Марія Домбровська отримала як надзвичайну заповому за утрату руки з Головної Каси Руського Народного Союзу в Америці.

Мт. Кармель, Па. 13 падол. 1911.

Марія Домбровська.

Свідки:

Мих. Данчак,
Теод. Пех.

Від місцевого Уряду Руського Народного Союзу в Америці. Від. 2.

Дм. Королчак, предс.
Іван Воргач, секр.

Ч. 2050 КВІТ \$100.00
на сто доларів, котрі п. Йосиф Тенча отримав як надзвичайну заповому за нев. слабкість з Головної Каси Руського Народного Союзу в Америці.

Плиматт, Па. 10. падол. 1911.

Йосиф Тенча.

Свідки:

Мих. Гбур,
Мих. Ярошак.

Від місцевого Уряду Руського Народного Союзу в Америці. Від. 46.

Стефан Дробняк, предс.
Мих. Гбур, секр.

Ч. 2064 КВІТ \$160.00
на сто шістьдесят доларів, котрі місц. Уряд отримав як по смертну заповому по Стефані Чалий на похоронні кошти з Головної Каси Руського Народного Союзу в Америці.

Вілмінгтон, Дел. 21. падол. 1911.

Свідки:

Яків Маркевич,
Васько Мартинишин.

Від місцевого Уряду Руського Народного Союзу в Америці. Від. 247.

Ілько Борис, предс.
Мих. Возняний, секр.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

КЛІВЛЕНД, О. Бр. сьв. Ап. П. і П., від. 102 повідомляє всіх своїх членів, що річний мітинг відбуде ся дня 2-го грудня с. р., о год. 7-йй вечером, в церковній галі. Неявивший ся член заплатити 1.00 дол. кар. — Г. Волянський, пр., І Галушак, кас., М. Лазука, секр.

ПОРТ ДЖЕРВІС, Н. Й. Бр. сьв. Арх. Мих., від. 198 повідомляє всіх своїх членів, що річний мітинг відбуде ся дня 16-го грудня, о годині 7-йй вечером, в домі предсідателя, Н. Пігури, при улиці Бровн, ч. 21. Вибір нового уряду на слідуєчий рік та справоздання. Довгуючі члени мають вирівнати всі свої залежності, бо в противнім разі стратять право до за- помог і зістануть суспендовані. Не- явивший ся член заплатити 50 цнт., а урядник 1.00 дол. кар. — Н. Пігура, пр., Ю. Каспер, кас., Ф. Бернад, секр.

ГОМЕР СІТІ, ПА. Бр. Воздв. Г. Н. Ісуса Хр., від. 19 повідомляє сво- їх членів, що піврічний мітинг відбуде ся дня 17-го грудня в галі Івана Чупи. Всі члени мають явити ся і вирівнати свої залежності. Неявив-

ший ся член заплатити 50 цнт., а у- рядник 1.00 дол. кар. Позамісцеві члени мають явити ся о год. під до 2-ої по пол. — Г. Тсрбьяк, пр., С. Па- стерняк, секр.

ЕЛИЗАБЕТПОРТ, Н. ДЖ. Бр. сьв. Арх. Михайла, від. 142 повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітинг відбуде ся в суботу, дня 9-го грудня с. р. точно о годині 7-йй вечером, в галі під ч. 83 Livingston, Str. На тім мітингу предложать комітетові справоздане з своєї діяльності за цілий рік, а та- кож контрольна комісія здасть раху- нок з братського маству за рік 1911. Дальше наступить вибір нових уря- дників на рік 1912. Члени довгуючі до Братства мають вирівнати всі свої залежності, бо в противнім разі не будуть мати права забирати голос на нарадах, ані бути вибраними урядни- кам; крім сего зістануть суспендо- вані з Братства і з Р. Н. Союзу. Член неявивший ся заплатити 50 цнт., а урядник 1.00 дол. кар. — Я. Родзи- ній, пр., А. Дрожевський, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. Б. Хмель- ницького, від. 133, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітинг відбуде ся дня 2-го грудня с. р. Початок о год. 7-йй ве- чером в галі церковній. Кожний дов- гуючий член має вирівнати свій довг, бо в противнім разі зістане виключе- ний з Тов. і з Р. Н. Союзу. Справо- здання і вибір нового уряду. Неявив- ший ся член заплатити 50 цнт. а у- рядник 1 дол. кар. — Д. Мних, пр.; А. Будник, секр.

ЮНІСТАВН, О. Бр. сьв. Арх. Мих. від. 140, повідомляє, що дня 10-го грудня відбуде ся піврічний мітинг. Початок зараз по Сл. Божіх. Всі чле- ни безумовно мають явити ся під загрозою кар. 50 цнт., а урядники 1.00 дол. Довгуючі члени, коли не вирівнають своїх залежностей, зіста- нуть суспендовані. Нових членів бу- де приймати ся до Братства без вступного. — А. Литвин, предс., В. Скиба, секр.

ФОРД СІТІ, ПА. Бр. сьв. о. Ник., від. 63, повідомляє своїх членів, що річний мітинг відбуде ся дня 17-го с. м. Початок о год. 1-йй по пол. Кож- дий член мусить явити ся безумовно і вирівнати всі свої залежності. Не- явивший ся член заплатити 1.00 дол. а урядник 2.00 дол. кар. Члени не вирівнавши своїх залежностей ут- ратять всяке право на заповому і зіста- нуть суспендовані. Вибір нового уря- ду. Нових членів буде приймати ся до Братства за половину вступного. — Й. Драган, секр.

ДЕРРИ, ПА. Бр. сьв. Івана Хр., від. 227, повідомляє, що річний мі- тинг відбуде ся дня 17-го грудня с. р. Справоздання і вибір нового уряду. Явити ся мусить кожний член під загрозою кар. 50 цнт., а урядник 1.00 дол. Хто довгує більше як за 2 місяці, зістане суспендований. — В. Баран, пр., П. Війтів, секр.

ДІКСОНВІЛ, ПА. Бр. сьв. Івана Хрест., від. 182 повідомляє, що рі- чний мітинг відбуде ся дня 10-го груд- ня с. р. Справоздане касове і вибір нового уряду. Неявивший ся член заплатити 50 цнт., а урядник 1.00 дол. кар. Нових членів буде при- няти ся до Братства без вступного. — В. Кульчицький, секр.

ДЖОМЕЙКА, Н. Й. Бр. сьв. Ю рія, від. 160 повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітинг відбуде ся дня 10-го грудня точно о 4-тій

годині по полудні, в галі Dombek-a, Rockaway Road. Кожний член му- сить явити ся і вирівнати свої довги і залежності. Неявивший ся член за- платити 25 цнт., а урядник 50 цнт. кар. Хто не вирівнає своїх довгів, буде виключений з Братства і з Р. Н. Союзу. — Дмитро Смеркло пр., Стефан Самборський, секр.

КАРНЕГІ, ПА. Бр. сьв. Ап. Пе- тра і Павла, від. 55 подає до загаль- ної відомості, що річний мітинг від- буде ся на дни 10-го грудня 1911, т. с. в другу неділю по першій, по по- лудні, в галі церковній. На згада- ній мітингу має явити ся кожний член. Контрольна комісія предста- вить справоздане з цілого року; ви- бір нових урядників на слідуєчий рік; буде приймати ся нових членів без вступного. Довгуючі члени ма- ють вирівнати свої залежності, бо в противнім разі будуть суспендовані. Котрий член не явить ся на тім мі- тингу, заплатити 50 цнт. кар. — Іван Адзіма, пр., Лука Кулик, секр.

АЛТУНА, ПА. Бр. Пр. Богор., від. 145, повідомляє, що річний мі- тинг відбуде ся дня 17-го грудня с. р. в галі під числом 2002 — 11th Ave. Вибір нового уряду. Всі місцеві чле- ни мусять явити ся і вирівнати свої залежності. Неявивший ся член за- платити 50 цнт. а урядник 1.00 дол. кар. Позамісцеві члени мають ви- слати свої довги і належності на адресу предсідателя: Нг. Senkow, Box 572, Altoona, Pa.

НЮАРК, Н. ДЖ., Братство сьв. Во- лодимира, від. 190 подає до відома усім своїм членам, що річний мітинг відбуде ся дня 13-го грудня с. р. під числом 93 Johnson St. Кожний член має явити ся і вирівнати свої залежності. Опісля на- ступлять справоздання і вибір нових у- рядників на 1912-ий рік. Неявивший ся член підпадає карі 1 а урядник 2 дол. — Гр. Гінда, секр.

СМОК РОН, ПА. Братство сьв. Ге- оргія, відділ 136 повідомляє своїх чле- нів, що річний мітинг відбуде ся в дру- гу неділю по першій, то є дня 10-го грудня с. р. Початок о годині першій по полудні. Справоздане з цілого року і вибір нового уряду. Довгуючі члени ма- ють вирівнати свої залежності, бо в про- тивнім разі стратять право голосованя на тім мітингу. Член неявивший ся під- надає карі 50 цнт., а урядник 1 долара. Позамісцеві члени звольте прислати свої залежності на адресу секретаря: Peter Capar, Box 38, Smoke Run, Pa. — Йос. Керна, предс.; Мих. Коваль, кас.; Петро Цапар, секр.

Позір! Нлілліандчанг! Позір!

Близько фабрики на „West Side“ маю на продаж 4 лоти. Лоти суть всі чо- тири вкупі 80x250. Хтоб в Русинів хотів купити, най голосят ся на адресу: Michael Babey, P. O. Box 1464 Olyphant, Pa. або до Wasil Momrick, 12217 Plover Str., Lacke Wood, O.

Пошукую своєї жінки. На- зиває ся Євка Юшак, з села Стані- славчика, повіт Брода, Галичина; має перебувати від трох літ в Америці, в місцевості Allentown, Pa. Хто би знав про її адресу, або вона сама, то прошу донести до: Mike Juszczak, 1537 Ottawa Ave., Edmonton, Alta, Canada.

Лише \$1.50 місячно!

Если можете плати- ти \$1.50 місячно, то пишем Вам сейчас на кредит гарний 14- каратовий по- золочуваний (gold filled) годни- к о трех ковер- тах а писемною га- рантиєю на 20 літ, а також красний ла- нушок і дармо- вис.

Ціна того годни- чника в лануш- ком і брелоком ви- носить \$26.00. Зараз не жадает грошей, лиш пишіть по ілюстрован- ний каталог, долучуючи марку на відпавді.

COLUMBIA WATCH CO., Dpt. R., 403 E. 5th Str. NEW YORK, N. Y.

КАЛЕНДАР.

ПАДОЛИСТ.

н.ст.	Дні	Руські свята
30	Четвер	Григорія
1	Пятн.	Грудень. Плятон.
2	Субота	Авдія
3	Неділя	25. Григорія, Ан.
4	Понед.	Введенє Пр. Б.
5	Вівтор.	Филомона
6	Середа	Григорія єпископа

НОВИНКИ.

Міжстейтова торговельна комісія видала свій звіт в справі нещасних випадків на тутешніх залізницях за минувший рік (до 30-го червня с. р.). На всіх приватних залізничних лініях було затрунених поверх півтора мільона робітників, з котрих около 10 тисяч понесло смерть, а висше 150 тисяч зістало покалічених. Найбільше випадків траплялось між робітниками, що були заняті при руху залізниць (машиністи, зворотничі і т. п.), а найменше в фабричних закладах. Пересічно, на кожних 458 робітників один поніє смерть а кожний тринадцятий зістав покалічений. Війна російсько-японська потягнула страшні жертви в людях, однак в десятеро менше, як їх забирають рікрічно наші культурні средства комунікацій. — А. Вала.

Студентські розрухи. В Нью-Гевен, Конн. студенти з університетів Яла і Прайтон викликали велику бучу на представленю в театрі Гайспіріон, підчас виступу славної танцерки Деслис, яка була причиною упадку короля португальського, Мануеля. Причиною бучі було скорочене представлення. Коли о 9-ій годині спущено куртину і заявлено, що представлення скінчилось, почувши голоси невдоволення поміж публікою, а студенти, кинулись на сцену і розпочали бійку на кулаки з театральною службою. Танцерка Деслис утікла зі своїми славними перлами, коли роздражнена молодіж кинулась до вивалення дверей в її гардеробі. Спроваджена поліція ужила огневої сикавки і в сей спосіб вигнала публіку з театру, нищучи на ній найліпші убрання водою. Арештовано вісьмох студентів, що потягне за собою виключенє з університетів, і кількох купців з Нового Йорку. Американки понищили свої сукні, натерпіли ся страху, а Американці з синдами попід очима розійшлись домів. — А. Вала.

Англія посідає тайни американської маринарки. Товариство публичних бухгалтерів (книговодців) внесло петицію до президента Тефта, жадаючи видалення всіх англійських книговодців зі служби при тутешній маринарці; звернено в тім протесті увагу нашого уряду на обставину, що майже всі експерти бухгалтерії походять з Англії і посідають лишень перші горожанські папери. Вони перепроваджують і збалансовують рахунки в маринарських заведеннях Злучених Держав, а до помочи собі спроваджують на власну руку помічників з Англії за дуже низьким винагородженем. Кожний такий рахмістр мусів перепровадити інспекцію в машинних закладах і в сей спосіб Англії зискали позитивне знанє конструкторів і способу вироблювання тутешніх гармат та всіх секретів американської воєнної маринарки. Єслиб Англія запотребувала тайн американської маринарки, то отримала-б їх сейчас від своїх книговодців, працюючих тепер в міністерстві маринарки Злучених Держав. — А. Вала.

Борба о зірванє угоди з Росією. Минувшого тижня відбував наради комітет американських жидів в справі непризнаня жидам, які суть американськими горожанами, тих самих прав урядом російським. які угода істнуюча від 1832 року поміж Америкою а Росією, гарантує всім тим, що суть заосмотрені тутешніми паппортами. О уневажненє сеї угоди внесе в слідуючій сесії конгресу резолюцію посол Сулцер і сенатор Колберсон з Тексас; нема найменшої обави, щоб ся резолюція не перейшла. Через послідні три роки американські жиди, маючи за собою весь федеральний уряд, провадили борбу з російськими дипломатичними кругами о признанє рівного права американським паппортам, без огляду на се, чи вони були видані жидам чи християнам, однак без результату. Позаяк конституція Злучених Держав не робить ріжниць що до віроісповіданя своїх горожан, то значить, не признає, що один може мати більші а другий менчі права, тому угода, яка істнує поміж тими двома державами, є поломанєм фундаментальних принципів американської конституції. В разі зірваня угоди, Америка стратила би около мільон доларів, котрі отримує за вивіз своїх товарів до Росії. — А. Вала.

Брак яєць. Купці тутешні заповідають, що в недовзі зовсім забракне яєць на торзі, позаяк продукція в тім напрямі в послідних тижнях зменчила ся до небувалих границь. На купецькім ринку сего року буде ледви половина скількості яєць, яка звичайно о тій порі буває.

Воздушна комунікація між Америкою і Европою. В Німеччині, в місті Кольонії основано на дни 13-го с.м. корпорацію європейсько-американської воздушної плавби. Ся корпорація буде удержувати правильний пасажирський рух аероплянами поміж Европою і Злученими Державами. Рух пічне ся вже з початком 1912 року. Аеропляни будуть вилітати з берегів острова Тенерифи (при берегах Африки) і підчас лету будуть послугувати ся стрєфовими вітрами, які віють в тих околицях постійно в однім напрямі.

Крайна пора. Вінніпегські Русини порішили поставити при надходжих мійських виборах свого руського чоловіка кандидатом до міської ради. Д. Теодор Стефанік, урядник ряду Манітоби кандидує на радного і є надія, що він виїде. Вінніпегські Русини з'організували вже комітет, котрого головою вибрано Т. Д. Ферлея. Уже крайна пора, щоби 10 тисяч вінніпегських Русинів мали свого представителя в міській раді.

Зима в Канаді. З днем 6-го падолиста в цілій західній Канаді зачалась зима на добре. Всюди почав падати сніг і морози почали припікати ночами. Найнижша температура в послідних днях доходила в північній Саскечевані до 20 степенів понизше зєра (Френгайта). Ся скоро зима наскочила несподівано багато фермерів, тому і багато збіжа не змолочено, причім фермери понесуть величезні страхи. Нї загал можна сказати, що в західній Канаді є ще тепер майже 30 процент немолоченого збіжа. Зваживши загальний вийсд сєгорічних жнив, фермери в Саскечевані і Альберті вийшли зле. Мокре літо, скоро зима, осінній мороз, а до того ще низька ціна за збіжє — доскулять багатьом фермерам.

Затоненє російського корабля. На Північній морі, підчас цїлої бурі, яка лютувала на дни 18-го с. м. затонув російський

корабель „Герман Лерхе“, враз з цілою залогою, числячою 25 людей.

Клопоти австрійського уряду. Як доносять тутешні часописи, австрійський уряд находить ся опять у немалих клопотах. Попередний президент міністрів, барон Гавч, уступив, бо не зміг ніяк сотворити для правительства більшости. Настав перед трьома тижнями новий президент, Штірк. Як звичають телеграми, він також не в силі сотворити правительственной більшости в парламенті. Що більше, в парламенті мають відбувати ся день-денно нечувані, зовсім непарламентарні бучі; і австрійське правительство носить ся з гадкою розігнати опять і другий „народний парламент“, та рядити якийсь час абсолютно, на підставі § 14-го. Опозиція в парламенті є головнo звернена проти підвищення податків консумційних, і по стороні, опозиції станула більшість усіх послів. Прєєтована підвишка мала-б принести з податків від пива о 70 мільонів, від горівки о 64 мільонів, а від спадків о 10 мільонів збільшений дохід.

Крадіж у цісарській бургу. Віденські газети доносять, що в рахунковій канцелярії цісарського бургу урядники покрали кілька мільонів корон. Ся страта певно буде покрита з податкових грошей!

Про велику дефравдацію в москвофільській касі в Станіславові доносять: В русофільській банку „Самопомощ“ відкрито дефравдацію на квоту 70.000—100.000 корон. Поліція доконала численних арештовань. Хто вчинив дефравдацію, доси не відомо; говорять тільки, що якийсь урядник, котрий виїхав на відпустку. Назвище і подробиці держать ся поки-що в тайні.

Пожежа жерел земного газу в Кішар Машар на Угорщині. Земний газ, який видобував ся многими отворами, запалив ся на просторі 30 моргів. Стови полуміни сягав 30 метрів висоти. Огонь розпочав ся в сей спосіб: мешканці почувши сильне потрясенє землі, по чім вибухла пожежа. Населенє поспішило до огню, не можна було однак приступити до місця вибуху. Зелізничий сторож і його жінка від потрясеня збудили ся в ночі і хотіли засвітити лампу, але в сій хвилі наступив вибух і обоє погибли. Зелізничий вал знищений на просторі 300 метрів. Пожежа трєває дальше і забрала вже много жертв. На місце катастрофи прибув відділ піонерів і силує ся згасити огонь піском.

Всіх Українців було на початку 1911 р. 33 мільонів 100 тисяч, Москалів 69 мільонів 500 тисяч, Польків 21 мільонів 700 тисяч, Чехів 7 мільонів 500 тисяч, Сербів і Хорватів 9 мільонів 773 тисяч, Болгар 5 мільонів 400 тисяч, Словінців мільон 500 тисяч, а Словаків 2 мільони 730 тисяч. Українці після числа займають друге місце між славянськими народами.

Голод на Україні. Українські газети з російської України доносять, що на степовій Україні грозить голод. Сєгорічний урожай був багато гірший від тамторічного. Через брак дощу і сухі вітри майже вся озимина не зійшла. Люди пересівали, але се нічого не помогло. Населенє бачить неминуче лихо і попадає в розпуку. Люди попадають з голоду в різкі слабости і мруть, худоба по-продана. Російське правительство не журить ся нуждою українських селян.

Московські злодійства. В Петербурзі в придворній друкарні, де друкують ся державні вартісні па-

пери, викрито недавно велику крадіж. Іменно вкрадено 200 тисяч нових кредитових паперів, які щойно мали віддати до банку. Ув'язнено п'ятох урядників. У одного з них ще найдено майже всі гроші, він успів розтратити лиш пару тисяч.

Атентат на єпископа. Підчас богослужєня в домашній каплиці петербурського семинара один бувший семинарист кинув ся з ножем в руці на архієпископа Антонія з Волині. Ніж зранив тільки легко руку архієпископа. Напасника арештовано, але він не хоче подати причин, що його до сього кроку спонукали.

Зміна калєндаря в Росії. Справа заведеня калєндаря в Росії нового стилю ввійшла в нову фазу. Спеціальна комісія, яку покликано до порішеня тої справи, заняла супроти заведеня григоріанського калєндаря в Росії відмовне становище і промовляє за заведенєм нового єдиноцільного загального калєндаря. А що такий калєндар може уложити спеціальна міжнародна комісія, то справу зміни калєндаря в Росії треба уважати відложеною на необмежений час.

Землетрус в Європі. Дня 16-го с. м. цілу середню Европу навістив сильний землетрус. Найбільше дало відчутти ся потрясенє в Німеччині, Швайцарії і Австрії. В многих містах повалили ся доми, або стіни потріскали. Населенє попало в панічний перестрах, тим більше, що землетрус наступив пізно вечером.

Правдоподібний розбір Перзії. Росія та Англія закусили зуби на Перзію. Тиждень тому Росія вислала Перзії ультиматум, що коли Перзія не перепросить російського віцеконзуля Петрова за якусь там образу і не починить різних уступок, то російські війська займуть дві північні провінції Перзії. Зараз після сего два реґіменти англійських військ з Індії підступили з полудня під границі Перзії, чекаючи нагоди, аби на випадок, як би Росія сповнила свою погрозу, забрати й собі відповідний кусок Перзії з полудня.

Війна в Хінах. Положенє хінського уряду є безнадійне. Новий премієр міністрів, Юан-Ші-Кай, на якого династія покладала послідну свою надію, поступає в такий спосіб, начеб йому ходило не о уратованє, але противно, о як найскорше поваленє династії. Місто Гонан попало в руки товпи і обавляють ся масакричужинців. В Шікіяханґ уряд стягає великі маси військ, над якими віддав начальну команду бувшому начальникови розбійничих банд, Ван-Бенг-Хі. Ситуація в найважнійшій портовій місті Хін, Нанкін є розпучлива. В місті замкненім зі всіх боків повстанцями, забракло поживи і серед населєня настає голод. Здобуте міста революціонерами є вже лиш питанєм найближшого часу. В разі упадку, державне військо замкнене в місті має відтятий відворот. Дня 1-го грудня відійде до Хін 15-ий полк піхоти Злучених Держав. З піхотою висилають Злучені Держави на терен війни кілька батерій артилерії та компанію піонерів. Се військо має охоронювати інтереси американських горожан, осівших в Хінах.

Потрібно хлопця
до Гросєрні і бучєрні
16—18 літнього
Мусить уміти добре писати, числити і трохи по англійськи говорити і бути Русином. Голоситись писемно або усно до редакції „Свободи“
83 Grand St., Jersey City, N. Y.

Без праці.

(Назва Івана Франка.)

(Конець.)

— Ну, пане бароне, — сказав до него насмішливо Іван, — побороти ви мене. Так багато за ті добра я не міг би був дати.

Барон тільки очима кліпав.

В тій хвилині Ніна легко мов серна збігла з ганку і припала до возика, в котрім сидів її батько.

— Таточку! Ось я! Я троє! — скрикнула вона, цілуючи його зівалі руки. — Прости мені всі грізоти, яких я тобі наробила!

— Нінка, Ніночка, еге-ге! — лепотів князь. — Моя дочка! Не втопила ся, ге-ге! Грошей багато потребує, але у нас тепер гроші є, го-го! Від барона виторгували!

Барон стояв недалеко, чув усе те і якось ідіотично всміхався.

— А ти Іване, гнівався ще на мене? — обернула ся Ніна до молодого парубка з чарівним усміхом. — Надію ся, що простиш мені, що там було — з Едвіном — додала шептом. — Підла душа! Продав мене баронові.

Усе чув барон, та при остатнім слові захитав ся на ногах і упав додолу мов сніп. Нікому було й піддержати його. Поки привезено доктора, він уже був небіжчик.

XXI.

Не судило ся Іванові зазнати щастя при боці Ніни. І хто її зрозуміє, жіночу натуру. Тут сама набивала ся йому, трохи не на шию йому вішала ся, поки з нею одружив ся, а в кілька неділь по весіллі покинула його з капітаном від гузарів.

Так само не дало йому щастя й пановане на князівських добрах. Колись, будучи ще сільським парубком, він не міг здумати собі нічого кращого і щасливішого, як жити дідича. Але тепер те життя остогидло йому за кількох людей, котрі працюють на тебе, а не могли самому нічого і ніяк робити — се для него було найбільшою мукою.

Трібував проводити зиму в місті, але місто не давало йому менше приходить до смаку. Забави навкучили йому, товариство було йому не до душі, а головне і тут убивав його недостаток праці. Сох щораз більше і спадав із сил. Лікарі порадили йому рух, зміну повітря. І ось він пустив ся пішки в дорогу по краю. Але чудодійний перетин не дозволяв йому навіть на сей труд. Хоч здавало ся, що Іван їде піхотою по землі, то прецінь він чув, що невидимі руки несуть його в повітрі і не дозволяють навіть доторкнутися ногами до твердої землі. В цілій подорожі дізнавався Іван чуття того листка, котрим кидає буря. Воля його ослабла, бо їй не приходило ся поборювати ніяких перешкод. Тільки тепер він пізнав основне, що праця — се не тільки твердий обов'язок чоловіка, але прямо умовина його життя, конечна для життя так як повітря до дихання. Пізнав, що без праці чоловік звільна перестає бути чоловіком, самостійною істотою. Недостаті тої людської самостійності не надгородять йому ніякі скарги, ніякі роскоші, бо все здобує без праці являє ся чимось чужим для чоловіка, якимось привидом, холодною лудою, котра не насичує духа, а тільки його знеохочує і загрожує.

І почав Іван проклинати той чудовий дар, котрим колись так тішив ся як найціннішим придбанем, а котрий тепер став ся не його власністю, але його неможливим паном, всемогутчим владником його тіла і душі. І зо-

всім природно: хто мені все дає, від того я весь залежу, у того я весь в руках. На Іванову душу чимраз тяжше налягала чорна хмара того почуття, що він дуже грішнить, уживаючи все-го без праці. Він почав бояти ся сам своїх, навіть найневинніших бажань, щоб зараз не бачити їх сповненими. Цілими днями мовчав, сидів в заперті і переносив нестерпні муки, силуючись нічого не думати, нічого не бажати.

Інколи перебирав в думках своє минуле від тої хвили, коли почув писк зачарованої мухи в дереві. Що приніс йому той перетин? Якого добра зазнав він із-за него? Що правда, він заспокоював його звірячі потреби, але не в більшій мірі і не ліпше, ніж би се могла вчинити служба у простого мужика. Протинно, там на службі він хоч часом чув себе вдоволеним, сьпівав, спочивав по труді, а головне — був здоров і сильний, а тепер!... Правда й те, що пізнав шмат світа і людей, та і з сего яка йому користь? Світ усюди один, бо люди одні, а пізнання людей замісто щастя, вдоволення і роскоші дало йому пізнати і зазнати цілу безодню горя, терпіння, брехні та підлоти. Те знання дуже сильно підкопало його віру в людей, його охоту до життя. Але найбільше болучим для його щирого серця було те, що перетин його не тільки не давав щастя йому самому, але не дозволяв йому робити добро другим, помагати терплячим і потрібним. Все, що перетин той давав, служило самому тільки Іванові; в третих руках по якимось часі щезало без сліду, мов піна на швидкій воді.

— Ні, не хочу довше жити в такім пеклі і ще й носити те пекло з собою! — сказав одного разу сам до себе Іван. — Не хочу довше носити ся з тим перетинем. Не хочу бути на вид всемогутчим а на ділі невольником, на вид мати все чого душа забажає, а на ділі не мати найпотрібнішого, без чого ані душа ані тіло жити не може. Хоч який малий сей перетин — додав він оглядаючи Діда подарунок на своїм пальці, — то все таки став ся він для мене більшим тягаром, ніж усе, що я двигав колись підчас моєї служби, надавши мені тяженькі мозолі там, де-би їх не надавали ніякі мішки з зерном ані вязанки дров. Та годі терпіти! Піду на те місце, котре вказав мені Дід і віддам йому його дарунок.

XXII.

Сонце хилило ся вже до заходу, коли Іван прибув на звичну нам полянку. В лісі стояла вночішня тиша. Рої комариків і золотокрилих мушок брели і хвилювали в тіні дерев. Десь троха далі стрекотіла сойка, стукала жовна о сухе дерево. На середині полянки пражило сонце, розкодив ся запах розігрітого чябрику, похилилися до сонця високі вершечки тоненьких лісових трав. Великий чорний гриб в понурій задумі стояв на гладкій, голій місці під смерекою.

— Діду! Діду! Діду! — скрикнув Іван і тричі ударив ліскою по смеречці.

На той окрик затремтіли трави, втихли мушки, а дерева подали собі Іванові слова з рук до рук, розносячи їх по ярах і лісових заламах. Але луна дримала. В тій хвили гриб пробуркав ся зі своєї задуми, порушив широкою розплесканою головою і почав рости, рости. Швидко переінів свій вигляд і перед Іваном став Дід у своїй власній поставі.

— Ну, що-ж, синапу, прийшов ти так! — сказав Дід зиваючи головою на привіт Іванові.

— Приходжу, Діду.

— А швидко якось, небоже. Водно не дуже смачний мій дар.

— Швидко? — скрикнув Іван. — Але-ж я за той час пережив більше, ніж у сто літах звичайного життя.

— Ну, але-ж мій перетин сповняв свою службу добре? Надію ся, що не кривдуєш собі на мене.

— Та що маю кривдувати, — сказав Іван. — Добре сповнював свою службу, се так. Тільки мабуть служба тота не на мої плечі пита, Діду. Не можу довше витримати того добродійства і приношу вам назад ваш дар.

— Я так і знав, що не видержиш, — усміхаючи ся мовив Дід і взяв перетин та застромив його собі на палець. — Ну, але що-ж ти тепер будеш робити?

— Буду робити, працювати! — радісно скрикнув Іван.

В тій хвили, позбувши ся перетина, він почув себе вдесятеро сильнішим, здоровішим і сміливішим, ніж був перед хвилиною. — Тепер тільки я пізнав, яким добром для чоловіка є праця.

— Ну, але може хочеш іще дещо від мене в заміну за перетин?

— Ні, не хочу нічого! — відповів Іван. — Бо і що-ж ви можете мені дати? Того, що мені найбільше треба — щастя, внутрішнього вдоволення —

— Е, сею, небоже, я тобі дати не можу! — сказав Дід.

— Знаю се, — мовив Іван. — А за все інше спасибі вам. Усе інше я собі здобуду працею — в меншій мірі, в більшій мірі — ріжниця не велика. Бувайте здорові, Діду!

— Іди здоров, синапу! — сказав Дід, і закрутивши ся млинком на однім місці, пірнув у землю мов той свердель.

* * *

Що стало ся з Іваном? Здало ся йому враз, що якась важка змора, котра досі держала його в своїх лапах, відступила від него і дозволила йому відітхнути вільно і випрямити ся. Він віддихнув, підняв у гору голову — і пробудив ся.

— А! Що се зо мною було? — скрикнув скапуючи ся з пенька, на котрім сидів дримаючи. — Чи се сон був, чи й справді я вандрував по чужих краях?

Оглянувшись довкола і побачив свою сокиру зарубану у пеньку.

— Тьфу, щезни маро! — скрикнув Іван. — І присниться ся-ж чоловікові диво! Певно я десь у таке дивне місце сокиру зарубав. Та гов, чи на правду се був лише сон? Але-ж Господи мій, то я мусів довго спати! Адже-ж мені бачило ся, що я що найменше рік часу прожив. Ну, але щом бачив світ, том бачив, хоч у сні лишень, то на одно вийде!

І пригадавши собі всі свої пригоди, він зо страхом почав обшукувати свої руки і ноги, чи справді він не є такий ослаблений, яким чув себе перед хвилиною. Та ні! Богу дякувати, був здоров, сильний і молодий. І хоч усі пригоди були тільки сном, але любов до праці, котру з него виніс, лишилася у него на весь вік.

І він кинув ся зараз, зарубав дров, зв'язав здорову вязанку і завдавши її собі з пенька на плечі, вгортлений у двох але вдоволений сам із себе потягнув до села.

Жінки! Учіть ся акушерства.

Є се хороше заняття, запевняюче Вам гарний заробок на усе життя. Адресуйте: **Doctor C. Deutsch**, 43

229 East 14th Str., New York, N. Y.
Tel. 933 Stuyvesant

Наш імігрант.

Біда, довг, неволя, відірвали з поля, бідного рілляника, нашого земляка. Шож бідний вдіє? Де ся подіє? Мусів щось зачати, щоб біду протнати.

Казали люде, що добре буде тут в Америці, в чужій землиці, що кожний тут пан, все пива збан, мяса варене, хочеш — печене, смачний обід і всіх вигід кожний зазнає, хто завитає. Рілляник міркує, сюди вандрує, пращає жінку й малу дитинку і на славу Богу вибравсь в дорогу.

За двадцять рублів побачив верх кораблів, а за дев'ятьдесят пістє — американський хліб їсть. За добру дорогу він дякує Богу, бо причина була, але ся минула: що вмерти в дорозі не було по змозі. Мав також тревогу: присягав ся Богу на тій Ellis виспі. Якесь пани висхлі в очи зазирають, чи здоров, питають; до других відсилають, а ті знов питають: кілька грошей маєш, та куди змиряєш, чиє не який анархіст, або який антихрист. Якби ся був змилів, бувби назад плив. Та все пішло наче з платка, все хорошо і все гладко. Пани підпис положили і до міста го пустили.

Щойно ріку перебув, вже ся краян навинув, до себе го взяв, їсти й пити дав. На другий день рано, по добрім сніданню за роботою шукати став го висилати; все розказав, поучив, щоби часом не зблудив, як ся має обходити, щоб ся не дав одурити. Наш земляк знов відітхнув, [знов о Бозі] вспом'янув, тай став зазирати, деб щось доброго дістати, щоб чим скорше заробити, в краю жида загодити, жінці й дітям щось післати, щоб їм там не бідувати. Тай сам хотів бути паном, попрацювати ся з лахманом, забути біду-неволю, а витати добру долю.

Так бідний рілляник думав, такі пляни укладав; не передвидів, що мисль-мара розійдєсь, як темна хмара, що воно легко думати, але тяжко цілї дістати. Про се він переконав ся, як роботи не діждав ся. Три тижні її шукав, тай ще її не дістав; в четвертім — краян зробив, що роботи уділив властитель тої фабрики, де всі мовби без'язики, не знати що шварготять, „грінгорна“ знать не хотять! І довго так набідив ся, нім шварготать паучив ся, тай роботу всю пізнав, і зневажатись не дав.

Так прожив він три й пів літа, пізнав добро того світа, і знов зачав він думати, щоб ся в рідний край дістати, і зачати там роботу, додати людем охоти, щоби в праці спільній, гідній, ратувати край той рідний, не опадать з кріпких сил, щоб по бурі настав мир, щоб не тра з него втікати, тай ворогам ся кланяти, щоб зацвила красша доля і козацька давня воля.

Як так зробить, як думає, хай му Бог допомагає! А ми також не дармуймо, лиш учім ся і працюймо, в потреби си помагаймо, одні других підпираймо!

Киток.

Всякий знає, які суть наслідки за-недбаной простуди. Одно натерте добрим ліком та в відповідну пору може вбити сі сумні наслідки в самім почині. Найпотрібнішим ліком в домашній аптеці є лиш одно средство: від многих літ є признаним як найліпше средство др. Ріхтера „Pain Expeller“. Сей лік дістанете в Америці в кождім друготорі. Треба однак уважати, аби він був правдивий, то є заосмотрений охоронною маркою: якором.

R. J. GLICK Агент асєнраційний від огн.
Офіс знаходить ся в WILLIAM McCONNEL BUILDING
(15—80)

SHAMOKIN, PA.

Русини Українці!

Як відомо дня 25. червня 1911 р. на Всенароднім Вічу в Пітсбургу ухвалено утворити фонд імени бл. п. о. Николая Стефановича на приватні руські гімназії в Галичині.

Як дорога була особа бл. п. о. Н. Стефановича для Американських Русинів, так дорогою остане і пам'ять про него. Пітсбург мав славу не лише в Америці, але і в старім краю завдяки тому, що довгі літа бл. п. о. Николай був душпастирем в тім місті. Бл. п. о. Николай живо інтересувався не лише долею нашої Церкви, але і справами народними, так в старім краю, як і тут, в Америці, і его то заходом утворено фонд імени Мирослава Січинського. Коли бл. п. о. Николай бачив, що Русини диваються та дбуть собі до душі, а найбільше тішило его, що Русини, поставивши собі девізою „в школі наша будучність“, стали закладати рідні школи, приватні українські гімназії. Наколи Руський нарід в Галичині тягне ся з остатнього, що би бідним селянським дітям дати спрому учити ся в рідній школі і між жертводавцями на рідну школу знаходимо не лише урядників, священників і учителів, але і безліч селян і міщан, то прямо гріхом би було, еслиби Русини Американські не прийшли в поміч своїм братам. Думаємо, що кожному ясно, длячого віче в Пітсбургу ухвалило візвати Русинів до складання жертв на приватні українські гімназії в Галичині. Гроші на ту ціль узібрані назве ся фондом імени бл. п. о. Николая Стефановича, щоби вшанувати пам'ять скромного, а притім великого патріота, котрий мав шире, необудне, золоте серце, котрий нікому зла не бажав, а нарід Руський любив більше як пересічний інтелігент-Русин, будучи сам народоцем і народолюбцем в цілім значінні тих слів.

Не вартає той зватися свідомим Русиним, хто пожалує цента на фонд імени бл. п. о. Стефановича!

Підписаний Комітет просить отже всіх свідомих Русинів, щоби до нового року кождий зложив що найменше \$1.00, а кожде братство Р. Н. Союзу після своїх сил щоби зложило відповідну жертву.

Підписаний Комітет має надію, що в річницю смерті бл. п. о. Н. Стефановича збере ся фонд \$2.000, а колиб Господь Бог дозволив зібрати більше грошей, то надвизка буде служити до утворення фонду на школи руські в Америці.

Сини і Доньки безталанної Русини України! Збирайте на фонд при всяких нагодах і засилайте гроші враз з виказом до п. А. Бучака, виписавши чек або моні-ордер на імя: М. Porada.

Адрес до п. А. Бучака є такий:

Mr. A. Buczak,

1401 Carson St., S. S. Pittsburg, Pa.

Комітет:

о. М. Данилович, предсідатель,
Т. Гут Кульчицкий, заступник,
М. Порада, касієр,
П. Феш, заступник,
А. Бучак, секретар,
Л. Багрий, заступник,
о. Ол. Ротко, контрольор,
Іван Федан, контрольор.

Російсько-Американська Лінія

ОДИНОКА ЛІНІЯ БЕЗ ПЕРЕСІДАННЯ
— МІЖ РОСІЄЮ І АМЕРИКОЮ. —

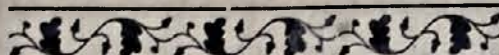
8½ дні до Роттердаму, 11½ дні до Лібава.

„КУРС“ — 25-го Новаго
„Бірма“ — 9-го грудня.

III класа \$31.00	III класа \$33.00
II класа \$45.00	II класа \$47.00
I класа \$52.00	I класа \$52.00

По більшій подробності просить ся звертати до наших агентів або до головного заступництва;

A. E. JOHNSON & CO. 27 BROADWAY
NEW YORK, N. Y.

Телефон 1323 Орчард.

Одинокий Русько-Славянський

БАНК

А. ГРОХОВСЬКИЙ і Ко.

Істнує від 1880 р.

в Нью Йорку: III—115 E. 7th St.

в Брунліні: Cor. Grand St. & Bedford Ave.

\$100,000.00

Читайте уважно!

100,000.00
доларів
вложив
наш банк
в державну
касу на
обезпечення
наших
чинностей.

Наш власний дім.

Найнижші ціни — найвище обезпечення.

В нашій банці дістанете по найдешевшій ціні:

ШИФКАРТИ всіх корабельних товариств,
ЖЕЛІЗНИЧІ БІЛЕТИ до всіх міст Злучених Держав і Канади.

ПЕРЕСИЛАЄМО І МІНЯЄМО ГРОШІ всіх країв після докладного біржевого курсу.

ПРАВНИЧИЙ ВІДДІЛ БАНКУ видає ріжкого, рода повновласти, акти кунна і продажі, старостинські та речипцеві паспортів і службові книжочки.

ЩАДНИЧИЙ ВІДДІЛ нашого банку приймає вкладки від одного долара і платить від тих вкладок 4 процент. Вкладки можете приносити особисто або присилати письменно моні-ордером або готівкою в реєстрованим листі. Про вкладки, складає в нашій банці, і про особи, складаючи їх, заховує ся тайна. ЖІНКИ І ДІТИ можуть держати свої ощадности в нашій банці і можуть винимати їх без мужів, родичів або опікунів.

Найнижші ціни — найвища гарантія:
\$100,000.00.

Приходьте або пишть, а відповідь дістанете відверотною поштою.

РУСЬКО-СЛАВЯНСЬКИЙ БАНК
А. ГРОХОВСЬКИЙ & КО.

115 E. 7th St., New York City,
або Brooklyn.

Михайло Угорчак, 204 WEST 148 ST.,
NEW YORK CITY.
РУСЬКИЙ ХАРАКТЕРИЗАТОР,

виписує різні українські і інші костюми на представлення і характеризує по низьких цінах. Замовлення приймає що найменше на 8 днів перед представленням.

Позір!

усі ті, що змінюють свої адреси.

Експедиція нашої часописи просить усіх тих Вп. Родимців, читачів нашої часописи, які змінюють місце свого побуту чи помешкання, повідомити про се адміністрацію „Свободи“ після поданого нижше візця:

Член відділу Р. Н. Союзу ч.

Імя і навіски має звучати

Моя стара адреса звучить

Прому посилати „Свободу“ на нову адресу, яка звучить

Просимо згадати собі сей візирець і після того візиреця змінити, в разі потреби, свою адресу.

СВОБОДА

83 Grand Str., Jersey City, N. J.

РУСЬКА КНИГАРНЯ

МИХАІЛА ЛИСЯКА

312 E. 6th STREET.

NEW YORK, N. Y.

Спродас молитвенники, книжки до читання, листи, картки на Рожд. Хр. і календарі.

Велика випродаж!

Родимці! Бери хочете дістати гарний і добрий годинник, то уйдіть ся просто до нашої руської фірми, а ми обслуажимо Вас чесно і скоро.

Дасмо Вам тепер добру нагоду, отже користайте, хто може.

Если хочете, пішлемо Вам чудовий 14 K. solid gold filled (14 Карат. золот. виповнюваний) годинник, крятий, о 3 чудово різьблених ковертах, в добрім американським зерком о 17 КАМІНЯХ, гарантований писемно на 20 літ, за ціну фабричну \$8.25. — За сей самий годинник и иншія компанійні авалитите 30 до 35 дол. 45—48

ВАЖНЕ! За сей годинник авалитите доперва тоді, коли його оглянете і Вам подобає ся — Пишть вперед по каталог і докладний опис годинника.

Спішіть в замовленням бо тільки 2060 штук продамо по тій знижній ціні.

European Bazaar 25 EAST 14th STR., NEW YORK, N. Y.

5 доларів денно

можеш легко заробити, працюючи 2 до 4 годин денно, яко наш агент. Хто хоче працювати, най шарає оголошеня ся листовно (в долученні 2-цент. марки на відповідь) до:

EUROPEAN COMMERCIAL CO.
25 E. 14 Str. New York, N. Y.

Ім. а 17 намінами

ЖЕЛІЗНИЧИЙ ГОДИНИК
для мужин

і жінок, накручує ся без ключика, поволучаний, з гаранцією на 20 літ, подвійні куверти красно вирізані. Ходить безупинно точно на спеціально зроблений для людей, котрі роблять при желізницях, і гварантує ся на 20 літ. Незвичайна нагода. — Ми вшлемо сей годинник на кождо адресу за послілатою (C. O. D.) \$5.75 і за зворот пересилки, в тій прівилеї, що кождий може його оглянути, і если ему не подобає ся — то тоді не потребує платити ані одного цента. За такий годинник у нашого купця треба авалитити 35 дол. Дуже гарний 14 кар. золотом поволучений ланцюжок з дармовисом — додає ся даром до кождого годинника.

EXCELSIOR WATCH CO.

1101 Athenaeum Building, Chicago, Ill.

Дармо!

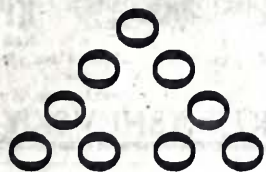
Купити у нас за \$6.00 найліпшого тютюну до папіросів і вибери собі презент в слідуєчих предметів: 1. Найновіший імпортований фонограф з великою нільвованою трубою і рекордами, який грає гарно й виразно усю музику і пісні. Кождий може мати в своїй мешканці концерт. 2. Красна гармонія з славної німецької фабрики з нотами і авалісками. 3. Гарний столовий, нільвований годинник з музикою, що грає за кождим разом 10 минут. 4. Грубо золочений дамський або мужський зигаром. 5. Стоповий сервіс в краснім пуделку: 6 ножів, 6 вилок, 6 великих і 6 малих ложок, 1 ніж до масла і 1 ложечка до цукру. — За наш презент хочемо, аби Ви поручали нашу фірму Вашим знайоми. Прислать нам на задаток 50 центів маркам, а ми вшлемо Вам 40 пуделок тютюну 4-ох родів за \$6.00 і вибраний Вами презент. Решту \$5.50 авалитите по відібраною товару. Кому сей товар не подобає ся, може його не приймати.

English Asiatic Tobacco Co., Dept. L.,
115 E. 7th Str., New York City.

За відгадку

\$100.00

За відгадку

Тут маєте трикутник зложений з 9-ти кружків. Впишіть у кождий з них одно число від 1 до 9 так, щоби сума в кождий із трох боків виносила 20. Одной і той самої цифри не вільно вживати більше як один раз.

45-48

За розв'язане сеї загадки дістанете чек на \$100.00!

Се для Вас нагода покласти підвалини до щастя.

Кождому, хто надішле влучну відповідь на се оголошеня, дамо 100-доларовий чек, котрий буде прийнятий нашим бкром так як готівка тоді, коли ся сума буде ужита яко перша рата на закупно якого небудь з наших неспроданих лотів у

METUCHEN ESTATES положених межі Perth Amboy a New Brunswick.

Через ті лоти курсує залізниця і трамвай і тут є фабрика. Голосить ся або пишть по вільні прогулькові тікети. Користайте з нагоди, прибудете і огляньте сеї гарні місця, або пишть по бльзші інформації. Ся оферта кінчить ся з днем 30. падолиста. Адресуйте:

METUCHEN REALTY CO., Dept. Svo., 26 Cortland Str., New York, N. Y.

Новий вибір русько-українських рекордів:

Ми продаємо грамофони на тижневі і місячні сплати.

!Рекорди на всіх язиках!

Пишіть по наш каталог і вибрану Вами машину ми пішлемо на Ваш Express Office, де за дозволом агента можете сей грамофон оглянути, не платячи ані одного цента наперед.

Позір! Кожда експресова компанія дає Вам привілей екзамінувати наш грамофон на наше бажане.

Спеціальний каталог 100 ріжних річий, як: кишених і стінних годинників, ювілейських приборів і т. и. висилаємо на жадане даром.

GLOBE RECORD & SUPPLY CO. DEPT. T.

131 E. 7th STREET
NEW YORK, N. Y.

Незвичайно

рідка

нагода!

Всі ті гарні презенти ДАРОМ

Щоби скоро розповсюдити наші нефальшовані подвійно золочені Американські годинники, дамо ДАРОМ до кождої проданої годинки протягом 30 днів: Одну правдиву бритву Котлера, прегарний ланцюжок з дармовисом, віденську ланкову файку і дві цигарини до цигар і папіросів, гарну дамську брошку, одну пару блискучих кулечків, вкладану шпильку до синяна, синики до манжетів і 4 синики до краваток. Дасмо Вам всі ті річі до кождої замовленої годинки. Се є правдива американська зброя годинка в 20-літньому гваранцією, вложена каміями, має найновіший уліщення і добре держить час. Омаляники подвійно золочені і гарно гравіровані. Виглядає як \$35.00 золота годинка. Сю годинку враз з сими презентами висилаємо за \$4.98 за послілатою (C. O. D.) і уповажняємо Вас оглянути сеї річі на експресовій офісі, а если не будете задоволені в тої, так рідкої для Вас нагоди, скажіть агентови звернути сеї річі на ваш кошт. Бляж Вам вони подобають ся, авалитити \$4.98 і оплатити пересилку. Заранкуйте! Нічо не коштує Вас оглянути їх. Если прішлете нам \$4.98 враз з замовленням, то ми оплатимо самі пересилку і дамо Вам ще як особливий дарунок золочений перстень. Даром дамо одну годинку і всі ті презенти, если купите шість за \$29.98. Пишіть чи мужеську або жіночу. CARROLL CUTLER & CO., 453, Manhattan Bldg., CHICAGO, Ill.

КНИЖКИ

котрі можна дістати в друкарні „Свободи“:

Ангел та пустельник	15
Америка	15
Американець, веселий образ з життя народу	15
Бери та читай	30
Борба клас і чому робітники організують ся	15
Весела книжочка з образками	35
В Старім і Новім краю	25
Гостина св. Николія, драматична гра для дітей	10
Доля галицької сироти	5
Дещо про звір'ята	30
Дещо про права і суди	10
Дорога до свідомості	10
Емігрант	15
Журавлі	10
Житє, зарібки, організації і т. п. в Зл. Держ.	15
Зуб за зуб	10
Казки за Циганів	10
Коротка історія Руси	10
Капітал і праця	15
Казки про Жидів	15
Книжочка рахункова	50
Марія	10
Монгострадальний народ	20
Народний рух астр.-угор. Русинів Оповідане про Алі Бабу і сорок розбійників	15
О підземних скарбах	20
Оповідання про задріх богів	25
Про нутро землі	10
Покуса	15
Про кінець світа	5
Рицар і смерть	10
Розмова Поляка з Русиним	20
Релігійні віровання	60
Русько-англійський тлумач	15
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	20
Страшна пімста	10
Смерть	15
Степові люди	20
Страйк	15
Стріляй на смерть, робітничка драма Товариська ворожб'я	15
Хто з чого живе	20
Унія в Америці	50
Які то є люди на землі, з 20 образ. Як мужик ходив до паря правди шукати	15
Через кордон	15
Хлопська доля	5

Друки.

Метрики шлюбні	3
Метрики смерті	3
Помяник за померлих	10
Папері листові з вінетами, оден..	2

Молитвенники і книжки богослужбні та релігійні.

Звичайна оправа.	
Новий Завіт	2.00
Псалтир	1.00
Бог Надежда Моя	1.00
Хліб душі	60
Хліб душі, латинськими буквами	84
Дорога	52
Дорога, малий	32
Друг душі	50
Горі Серце	34
Ізборник Церковний, малий	70
Ізборник Церковний, мал. лат. бук.	70
Молитвенник, галицький	66
Псалтир, малий	1.20
Сокровище Душі	80
Зборничок	55
Зборничок найкраснір пісень цер.	10
Ангельський хор, збірник народно-церков. пісень під ноти ч. I.	25
Ангельський хор, часть II.	5

Гарна оправа.	
Бог Надежда Моя	2.00
Хліб Душі	1.80
Хліб Душі, латинськими буквами	2.00
Дорога	1.70
Дорога, малий	1.00
Друг Душі	1.30
Горі Серце	1.10
Молитвенник	1.80
Молитвенник, латинськими бук.	1.80
Зборник	1.90
Зборничок	1.30

Замовлення належить вислати на адресу:

СВОБОДА.

83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ЦІНИ І ПРАВИЛА ОГОЛОШЕНЬ В „СВОБОДІ“.

1) ОГОЛОШЕННЯ БИЗНЕСОВІ, які йдуть довгий час (від 3 місяців до року) платять ся після спеціальної тарифи, яку інтересовані дістануть на жадане листовно.

1-о, 2-о або 3-и разові ОГОЛОШЕННЯ БИЗНЕСІВ по 3 цнт. від слова за кожний раз.

ДРІВНІ ОГОЛОШЕННЯ, як: мітинги брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союзу поміщає ся безплатно оден раз в рубриці „Рух в Відділах Р. Н. Союзу“.

ОГОЛОШЕННЯ ПРЕДСТАВЛЕНЬ ТЕАТРАЛЬНИХ І БАЛІВ по 2 центи від слова для брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союзу, а для товариств неналежачих до Р. Н. Союзу по 4 центи від слова.

ПОШУКУВАНЕ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за найменше 10 слів.

КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і інші по 3 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова за найменше 10 слів.

Одноразове оголошене адреси 25 цнт.

2) Належитість за всяке оголошене мусить бути прислана з гори та в цілості. В противнім разі оголошене безсумнісно не поміщає ся. Належитість за дрібні оголошення можна прислати також поштовими марками.

3) Кожде оголошене мусить бути в редакції на тиждень перед датою виходу того чи-сла часописи, в яким воно має бути поміщене. Оголошене телефоном не приймає ся.

4) За зміст оголошень або за відвічальність оголошувачих ся в часописи фірм редакція не приймає ніякої відвічальності.

5) Кого-б скривджено, або з ким зле обходжено-б ся в тій фірмі, яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази ошуща, викине ся оголошене несовісної фірми; крім сего редакція доложить всіх старань, щоб ошуща потягнути до відвічальності.

6) Редакція має право відкинути або перервати яке небудь оголошене, не подаючи причин.

7) Редакція має право жадати від фірм або незваних осіб, щоб прислали докази, що ведуть свій бизнес чесно і дійсно зможуть додержати того, що обіцяють в оголошеню.

8) В оголошеню мусить бути тільки правда. Редакція має право відкинути всяке підозріле оголошене.

9) Оголошення мусять бути писані пером, виразно і на одній стороні паперу.

10) За дрібні оголошення редакція не висилає ніяких поквітовань.

ТАНА ПРОДАЖА ШИФКАРТ.

ОДИНОКА РУСЬКА АГЕНЦІЯ ШИФКАРТОВА В НЬО ЙОРКУ.

Америки, нехай удасть ся до нас, а ми ручимо, що дістане добру услугу. — Номер телефону агенції сесті: Orchard 887.

ВАЖНЕ! По причині конкуренції між лініями, можете від нас відіхати до Старого Краю найменшим коштом на добрих, повніших шифках на Гамбург, Бремен, Роттердам і Антверпен.

Желаючи скористатися з нагоди низької ціни, повинні удавати ся до нас зі всякими запитаннями о інформації і о час відліну кораблів.

Жиючим подальше від Нью Йорку, завчасу замовляємо місця на шифах, як і наші агенти астрівляють пасажирів на стаціях (depot) в Нью Йорку. Ми стараємо ся о выгоду пасажирів, як також і про їх багати і щастя.

КРАЯНИ! По що йти до чужих, котрі Вас не розуміють, коли можете удати ся до нас туди, як до свого дому. Хто має вмір їхати до старого краю, або спроводити кого до Америки, нехай удасть ся до нас, а ми ручимо, що дістане добру услугу. — Номер телефону агенції сесті: Orchard 887.

Удавайте ся особисто, листовно або по телефоні до:
G. KUNASHEVSKY, 179 East 3rd Str., New York, N. Y.

Позахатні робітники.

Робітники, виставлені на холод і вохкість, уникнуть докучливих болів ревматизму і невралгії, уживаючи д-ра Ріхтера „Pain Expeller-у“ в хвили, коли почують перші кольки (ломаня).

Сей лік має запевнену постійну славу від 43 літ. Уживають його скрізь по цілім світі, а дістати його можна у всіх друготорах Злучених Держав по 25 і 50 центів за фляшку.

Уживайте його також в случаях напруження мускулів, звихнень, болів в суставах, в боці і в грудях, болю зубів, уший і жолудкових корчів.

Повне поученє в руській язичі находить ся в кожній коробці.

Будьте уважні і вистерігайте ся численних наслідвань. Правдивий Pain Expeller находить ся тільки в такій коробці, яка тут представлена на образку.

Сей лік вирабляють

F. Ad. Richter & Co.

213—215 Pearl Str., New York City

THE FIRST NATIONAL BANK OF MINERSVILLE, PA.

Капітал \$50.000.00.

Надвишка і нерозділені зиски \$100.000.00.

Заснований 1864 року.

Провадить загальний банковий бизнес. Видає міжнародні моні ордері, драфти і пересилає гроші до всіх частий світа. Позичає гроші на реальности. Депозити сего банку подвоїли ся протягом послідних 5 літ і виносять тепер около \$500.000.00.

Банк пересилає гроші через фірму Knauth Nachod & Kuhne, New York, N. Y.

Петро Ярема

РУСЬКИЙ ПОГРЕВНИК

випозичає карни на після, хрестини і всякі другі забави.
115 Ave. A., NEW YORK, N. Y.
Телефон: Orchard 2568.

Телефон 5096 Cortlandt

Eagle Regalia Co.

115 Nassau Str., New York, N. Y.

Фабрика фан, прапорів, шапон, відзнак і різних братських та церковних річий.

Ви повинні купувати у нас з трох причин:

Ми уживаємо ліпшого матеріалу.
Ми даємо Вам гарний виріб.
Ми продаємо наш крам по дешевшій ціні, ніж хтонебудь инший.

В першій русько-американській

РИЗНИЦІ

в Шенандоа, Па.

можна дістати

всі церковні і братські річі.

Всякі замовлення приймаєсь і після желаня виготовляєсь.

Приймає ся також: старі річі до направи.

Світло церковне найліпшої якості.

Церковні книги різної величини як також всякі молитвенники в різних цінах.

Ризниця має на складі блякети метрик уроджень, вінчань і усопших. — 100 за 95 цнт.

На жадане висилає ся ціники.

Пишіть на адресу:

RYZNICIA, SHENANDOAH, PA.

РУСИНИ ПІТСБУРГА!

Чи Ви знаєте

ЩО ГРОШІ ТО СИЛА?

Старайте ся пізнати та пініть складати свої опадности в стейтовім Банку на розі вулиць

Carson і 14-ої.

Сей банк є одним з найстарших і найпевніших банків, що цілковито забезпечує Ваші опадности. У нас складають ся гроші церковні, братські, сирітські і ин. Кожний, що має у нас гроші, отримує на бажане звіт стейтових контролдорів. Продаємо **КОРАБЕЛЬНІ** **МАРТИ** на найліпшіх ліній, а **ГРОШІ** до краю висилаємо по поштовім нурах.

GERMAN SAVINGS & DEPOSIT BANK
COR. 14th & CARSON STS.,
South Side Pittsburg, Pa.

И. В. Рот, през., А. П. Міллер, кас.,
Ол. Вучак, урядн. банк.

Найвище забезпечене \$100,000.00

Читайте з увагою!

Не дайте дурити ся агентам крикливою і брехливою рекламою. Як нам хто говорить, що ручить за се або те, то ви запитайте цигана, чим він ручить і до його зарука? Відічальний Агент і банкір складає заруку в державну касу. Заки повірите кому свій гріш, чи то до переходу, чи переслали до старого краю, поперед переконайте ся, чим і як хто ручить за ваш тяжко запрацьований гріш. Як заруку для нас **СТО ТИСЯЧ ДОЛЯРІВ.**

Тому тамте, що треба уникати поповних банкірів. До наших послуг є старий, одитий Агент, який висилає 100 корон за \$20.43, 200 корон за \$40.85, 500 корон за \$102.00, 1000 корон за \$204.00. Продає шифкарти до Європи і до Америки, робить контракти, повновласть та пологодує військовій справі, а все то робить **дешево, совісно і точно.**

Пишіть по подробиці курсу і ціни шифкарт.

Відповідаю відвотною поштою, а всяку пораду даю безплатно.

HENRY J. SCHNITZER

141 Washington St., New York.

Найвище забезпечене \$100,000.00